

✙
ЧАСОПИС ЕПАРХИЈЕ
ГОРЊОКАРЛОВАЧКЕ

ГРЕТИ ГАРА ГОРЊОКАРЛОВАЧКИ

• ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА МАРТИРИА • ГОДИНА XII • БРОЈ 29 • ЈУЛ 2013 •

πρωτοῦν εἰκάζει τὴν ἀϊάδα
ἐκκλησίαν ἡρώων ἡμῶν
σαςανισται καὶ ἀρετῆνοι

κατὰ χρόνον ἐπολέμουν
καὶ δὲ παύσασαν
κατασχέσαι αὐτὴς

ἀντιχριστός

ἐκκλησία
ἀρετῆνοι

βασιλεὺς
βασίλειος

πάπας

πρωτοῦν

ἰσ

ἡ

ἡ

Свети Сава горњокарловачки

Излази са благословом:
Његовог Преосвештенства
Епископа горњокарловачког
г. Герасима

Издавач:

Епархија горњокарловачка
Издавачка установа „Мартирија“

Председник уређивачког одбора:
Епископ горњокарловачки г. Герасим

Главни и одговорни уредник:
протопрезвитер-ставрофор
Славиша Симаковић

Графичка припрема и обликовање:
протопрезвитер-ставрофор
Славиша Симаковић

Чланови редакције:

Протопрез.-ставрофор Мићо Костић
Протопрезвитер Марко Ђурић
Протопрезвитер Горан Петковић
Презвитер Горан Славнић
Јеромонах Наум (Милковић)
Ипођакон Зоран Живковић

Адреса уредништва:

Епархија горњокарловачка
Издавачка установа „Мартирија“
Карловац; Славе Рашкај бр. 14

Контакт:

телефон: 00385 (0)47 642 531
факс: 00385 (0)47 642 531
e-mail: simakovic@gmail.com

Продукција:

Identity - дизајн-припрема-маркетинг
Карловац, Смичикласова бр. 5/ц
телефон: 00385 (0)47 631 841
факс: 00385 (0)47 631 842

Тираж:

1.000 примјерака

Штампа се средствима Епархије
горњокарловачке. Часопис није
намијењен за продају.

Ваше донације намијењене нашем
издаваштву можете уплатити на
жиро-рачун Епархијског управног
одбора Епархије горњокарловачке:

2484008-1500147900 (кунски)
HR9524840082100097915 (девизни)
SWIFT RZBNHR2X
Raiffeisen BANK Austria d.d.

Рукописи и фотографије се не
враћају. Текстови и прилози
објављени у часопису представљају
ставове аутора.

ISSN 1334-3467

ЧАСОПИС ЕПАРХИЈЕ
ГОРЊОКАРЛОВАЧКЕ

СВЕТИ САВА ГОРЊОКАРЛОВАЧКИ

• ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА MARTIRIJA • ГОДИНА XII • БРОЈ 29 • ЈУЛ 2013 •

Јеромонах Серафим Роуз

УЧЕЊЕ СВ. МАРКА ЕФЕСКОГ О СТАЊУ ДУША ПОСЛЕ СМРТИ

...молитвама, Литургијама Цркве и добрим делима која верни чине
за своје покојне...могуће је на тај начин донети извесно олакшање...

.....стр. 4-9

Јереј Саша Умићевић

ОСВЕЋЕЊЕ ЧАСНОГ КРСТА И ЗВОНА У СЈЕНИЧАКУ

Епископ Герасим извршио освећење часног крста и звона за
храм у Сјеничаку чија је изградња у току.

.....стр. 9

Милан Воркапић - из књиге Плашчанска долина

САБОРНИ ХРАМ ВАВЕДЕЊА ПРЕСВ. БОГОРОДИЦЕ У ПЛАШКОМ

Послије градње двора, на реду је била градња цркве,
али она је морала сачекати долазак великог владике Данила...

.....стр. 10-11

Димитрије З. Плећевић

НОВИ СВЕДОЦИ ВАСКРСЛОГ ХРИСТА

Животис и повест о страдању свештеномученика Саве,
епископа горњокарловачког и са њим пострадалих ештенномученика.

.....стр. 12-13

протојереј Николај Афанасијев

КУМОВИ

Духовно сродство које је повезивало кума са кумчетом
проишлаго је из учешћа у тајни крштења...

.....стр. 14-17

Свети Лука војно-јасенецки

О ВАСПИТАЊУ ДЕЦЕ

Тежки одговор ћете дати пред Богом за сваку саблазан,
коју ће у вама видети деца ваша...

.....стр. 18-20

др. Димитрије Димитријевић

РОДИТЕ РОД ДОСТОЈАН ПОКАЈАЊА

Први симпозион православних теолога
Тајна покајања у савременој психологији и пастирству.

.....стр. 21-24

Владика Николај Велимировић

БЕСЕДА ПОД ГОРОМ - О крви праведника

Таква је судбина, браћо, нашег рода, да се најбољи у њему
морају жртвовати, да би мањи и лошији могли живети.

.....стр. 25-28

www.eparhija-gornjokarlovacka.hr

АКТУЕЛНОСТИ

Вијести преузете са интернет
презентације епархије горњокарловачке

.....стр. 29-30

УЧЕЊЕ СВ. МАРКА ЕФЕСКОГ О СТАЊУ ДУША ПОСЛЕ СМРТИ

...молитвама, Литургијама Цркве и добрим делима која верни чине за своје покојне, чак и грешницима, одређеним за вечне муке, могуће је на тај начин донети извесно олакшање...

Многи, чак и сами православни хришћани, често не разумеју како треба православно учење о стању душе после смрти, а релативно недавна појава учења о "чистишту" довела је до још веће забуне у умовима људи.

Само православно учење није ни на који начин двосмислено или нетачно. Оно је најјасније изложено у делима светог Марка Ефеског на Сабору у Фиренци 1436. г., сачињеним управо са циљем да дају одговор на латинско учење о "чистишту".

За нас су ови радови нарочито драгоцени због тога што су потичући непосредно од последњег византијског оца, писани пре ових наших дана пуних разних богословских конфузија. Његови радови откривају нам изворе православног учења, и упућују нас како тим изворима треба приступати и разумети их.

Такве изворе представљају Свето Писмо, светоотачке беседе, црквене службе, житија светих,

а такође и нека откровења и виђења загробног живота, попут оних која се описују у IV књизи "Разговора" светог Григорија Двојеслова.

Савремени академски богослови показују неповерење према последња два-три овде поменута извора, због чега се често осећају нелагодно када говоре на ту тему, а понекад испољавају и "агностичку суздржаност" у односу према њима.

С друге стране, списи светог Марка нам показују са колико се лакоће овим изворима баве истински православни богослови, а они којима је "нелагодно" можда самим тим неочекивано откривају своју зараженост савременим неверјем.

Од четири одговора светог Марка о чистишту сачињених на Сабору у Фиренци, прва беседа садржи најјасније излагање православног схватања у полемици против латинских заблуда, због чега она чини главни део овог прилога. Остали одговори садрже, углавном, материјал који илуструје разматрана питања, а такође и одговоре на неке специфичније латинске наводе.

"Латинска поглавља" на која одговара св. Марко, написао је кардинал Чезарини, и у њима је изложено латинско учење о стању душе после смрти које је уобличено раније, на "унијатском сабору" у Лиону (1270. г.).

Ово учење запањује православног читаоца својим буквалним и "законским" карактером. Латини су у то време већ почели да Небеса и ад посматрају као на изванредан начин "окончане" и "апсолутне", а на оне који се тамо налазе - као да су већ у потпуности у оном стању које ће имати после Страшног Суда, због чега нема потребе молити се за оне који су на Небесима (јер су они већ постигли савршенство), нити за оне у аду (јер они никада не могу бити избављени или очишћени од греха).

Међутим, како мноштво верника умире у "средњем" стању - недовољно савршени за Небеса, али и недовољно порочни за ад - то је логика латинске аргументације потребовала некакво треће место за очишћење, где чак и они чији су греси већ опроштени, треба да претрпе казну или дају "задовољење" за своје грехе, пре но што се довољно очисте за усхођење на Небеса. Ове законске тезе чисто људског "правосуђа" (које практично одбацује неизрециву доброту и човекољубље Божје), Латини су доказивали буквалним тумачењем неких светоотачких текстова и неких виђења.

Готово сва та тумачења вештачки су исконструисана и спорна, јер чак ни стари латински Оци нису спомињали такво место какво је "чистиште", већ су говорили само о "очишћењу"

грехова после смрти помоћу "огња", како су (могуће, алегоријски) писали неки од њих.

Са друге стране, у православном учењу које излаже свети Марко, верници који су умрли не исповедивши неке незнатне грехе, или не приневши плодове покајања код исповеђених грехова, очишћују се од њих или самим тим што искусе смрт са страхом који она носи, или пак после смрти (када они бивају држани у аду), молитвама, Литургијама Цркве и добрим делима која верни (живи) чине њих ради. Чак и грешницима, одређеним за вечне муке, могуће је на тај начин донети извесно олакшање.

Међутим, сада не постоји огањ који мучи грешнике у аду (јер ће вечни огањ почети да их мучи тек после Страшног Суда), а тим пре не постоји ни на некаквом трећем месту попут "чистишта".

Сва виђења огња, која су људи имали, представљала су слике, или пророчанства о ономе што ће бити у будућем веку. Сваки опроштај грехова после смрти даје се, уз садејство људских молитава, само по благодати Божијој, која се простире чак и до оних који се налазе у аду, и никаква "отплата" или "задовољење" за већ опроштене грехе нису потребни.

Треба напоменути да списи светог Марка покрећу, углавном, конкретно питање о стању душе после смрти и готово се не дотичу разматрања онога што се са душом догађа непосредно после смрти. О том питању постоји обимна православна литература, али у Фиренци оно није било разматрано.

Прва беседа:

Оповргавање латинских

поглавља која се тичу очишћујућег огња

1. Пошто смо дужни, чувајући наше Православље и црквене догмате које смо од Отаца примили, с љубављу одговорити на оно што сте ви изrekli, ми ћемо сваки аргумент и доказ, које сте ви писмено навели као опште правило, прво навести, да би затим следил краћак и јасан одговор и разјашњење свакога од њих.

И тако, у почетку ваше посланице ви овако кажете: "Ако су они који се искрено кају отишли из овога живота у љубави (према Богу) пре но што су успели достојним плодовима да пружи задовољење за своја сагрешења или поступке, њихове душе очишћују се после смрти очишћујућим мукама; али ради олакшања (или "ослобођења") од ових мука, њима користи она помоћ која им се указује од стране живих верника, као што су: молитве, Литургије, милостиња и друга добра дела".

На ово ја одговарам следеће: то да упокојенима у вери, несумњиво, помажу за њих одслужене Литургије, молитве и милостиња, обичај који је на снази од давнина, сведоче многе и различите изреке учитеља, како латинских, тако и грчких, речене или написане у разним временима и на разним местима. А што се тиче тога, да се душе ослобађају захваљујући некаквим очишћујућим мукама, које

имају карактер помоћи, и привременом огњу, који има такву (очишћујућу) моћ - то ми не налазимо ни у Писму, ни у молитвама и пјенијима за покојнике, нити у речима Учитеља.

Но, ми смо примили да се чак и душама које се држе у аду и већ су предате на вечне муке, било заиста и искуствено, или у безнадежном ишчекивању истих, може указати нека мала помоћ, мада не на такав начин да би оне у потпуности биле ослобођене мука и добиле наду на коначно ослобођење.

А ово се види из речи Макарија Великог, египатског подвижника,¹⁾ кога је лобања коју је нашао у пустињи, по деловању силе Божје, поучила о овоме. И Василије Велики, у молитвама које се читају на Педесетницу, дословно каже следеће: "Који и на овај свесавршени и спасоносни празник очишћења, удостојаваш нас да ти се молимо и за оне који су у аду држани, обећавајући нам велику наду на побољшање онима који су заробљени због грехова који их заробише, и да ћеш Ти ниспослати Твоју утеху" (трећа коленопреклона молитва на вечерњем).

Ако су душе отишле из овог живота у вери и љубави, па ипак носећи на себи неки грех - било да су то мали греси, за које се она уопште није кајала, или велики, за које, мада се кајала, није успела да принесе плодове покајања, такве душе, ми верујемо, дужне су да се очисте од такве врсте грехова, али не на некаквом месту испаштања (јер нам тако нешто, као што рекосмо, ниуколико није било предато); већ једино да се очисте уз помоћ самог страха приликом исхода из тела, као што то изричито каже свети Григорије Двојеслов (в. IV, књ. "Разговора"); док ће друге бити принуђене да се очисте после исхода из тела, или још пребивајући на том земном месту, пре но што дођу на поклоњење Богу и удостоје се удела у блаженству, или, ако су њихови греси били тежи и дуготрајнији - то ће оне бити држане у аду, али не ради тога да би заувек пребивале у огњу и мукама, већ као они које у тамници држе под стражом.

Свима таквима, ми тврдимо, помажу молитве и Литургије које се за њих чине, уз садејство Божјег милосрђа, које сагрешења учињена по немоћи људској одмах презире и прашта, како говори Дионисије Велики у "Размишљањима о тајни свештеноупокојених", а друге грехе после извесног времена праведним судом или такође разрешује и прашта, и то - савршено, или олакшава одговорност за њих до коначног Суда.

Избог тога невидимо никакву потребу за каквом другом казном или очишћујућим огњем. Јер, једне очишћује страх, а друге грижа савести прождире мучније од ма каквог огња, а неке очишћује сам ужас пред Славом Божјом и неизвесношћу будућег, које долази.

А да је то мучење и казна знатно већа него шта друго, показује и само искуство, и свети Јован Златоуст сведочи нам у готово свим или већини својих моралистичких омилија, тврдећи ово, а

такође и божанствени подвижник Доротеј у своме слову "О савести".

А што се тиче тога да неизвесност будућег више раздира кажњене него сама казна, о томе говоре Учитељи, као на пример свети Григорије Двојеслов, који у беседи "поводом разарања града", каже следеће: "Ове ће примити неисказива светлост и виђење Свете и Царствене Тројице, а оне, заједно са осталима - боље рећи, пре него друге - мучење: бити одбаченим од Бога, и грижа савести, којој нема краја".

2. И тако, ми се Богу молимо и верујемо да ће се тиме спасти умрли, а не каквим другим мучењима или неком другачијем огњу, од оних мука и огња за које је објављено да ће бити вечни. И то да се душе умрлих, по молитвама, ослобађају од заточеништва у аду, као из неке тамнице, сведочи, међу многим другима, Теофан Исповедник, назван Начертани, јер је речи свога сведочанства за икону Христову, на челу исписане, крвљу својом запечатио. У једном од канона за умрле он се овако моли за њих: "Суза и уздисања рабе Твоје који у аду пребивају, ослободи, Спасе" (Октоих, суботњи канон за упокојене, гл. 6, песма 6. "Слава").

Чујеш ли? - "суза", рекао је, и "уздисања", а не некаквих казни и очишћујућег огња. Ако се понекад у овим песмама и молитвама и помиње огањ, то није неки привремени огањ који има очишћујућу силу, већ огањ вечни и казна којој нема краја.

3. Свети, подстицани човекољубљем и сажалењем према своме роду, пожелеше и дрзнуше се на готово немогуће - да се моле за избављење у вери умрлих. Јер, тако говори и свети Теодор Студит, који је и сам Исповедник и сведок Истине, на самом почетку свог канона за упокојене: "Сви се помолимо Христу, опомињући се од века умрлих, да упокојене у вери и нади на живот вечни, избави од вечног огња" (Великопосни Триод, месопусна субота, канон, песма 1). И затим, у другом тропару, петој песми канона, говори следеће: "Огња вечнопалећег и таме нерасветиве, шкргута зуба, и црва који бесконачно мучи, избави, Спасе, све који у вери умреше". Где је ту "очишћујући огањ"?

И када би он уопште постојао, где би Светоме било прикладније да га спомене, него овде?

Бивају ли свети услышени од Бога, када се за ово моле, то ми не треба да истражујемо, али они сами су имали знање о томе, и Дух, који је у њима обитавао, и Којим покретани су они и говорили, и писали, знао је то: а у истој мери знао је и Владика Христос, Који је дао заповест да се молимо за непријатеље своје, и Који се молио за оне који су Га распели и надахнуо првомученика Стефана, кад су овога каменовали, да чини исто.

И мада ће, може бити, неко казати, да када се ми молимо за такве људе, не бивамо услышани од Бога, ипак ми све што од нас зависи испуњавамо; а ето, неки од Светих који се мољаху не само за верне, већ и за безбожнике, беху услышени, и својим молитвама их избавише од вечних мука,

као на пример првомученица Текла - Теклонилу и Божанствени Григорије Двојеслов, како се приповеда - цара Трајана).²⁾

(У III поглављу показује се да се Црква моли такође и за оне који се већ наслађују блаженством у Богу, и који, разуме се, нису дужни да пролазе кроз "очишћујући огањ").

4. После овога, нешто даље, ви покушавате да докажете наведени догмат о очишћујућем огњу, позивајући се најпре на речено у Књизи о Макавејцима, у којој се каже: "Свето је и спасоносно молити се за умрле, да би они били разрешени од грехова", а затим узевши из Еванђеља по Матеју оно место где Спаситељ објављује да "који рече на Духа Светога, неће му се опростити ни у овоме вијеку, ни у будућем", ви говорите да се из овога може видети да има отпуштења грехова у будућем животу.

Но да из овога ни на који начин не проистиче појам очишћујућег огња, то је јасније од сунца: јер чега заједничког може бити између опроштаја и - очишћења огњем и кажњавањем?

Јер, ако се отпуштење догађа због молитава или једино божанским човекољубљем, онда нема потребе за казном или очишћењем. Ако су казна, као и очишћење (Богом) установљени - јер се прво одвија благодарећи другоме, и они нису узалудни једино ако захваљујући њима, као последица, проистиче очишћење - онда се, како изгледа, узалудно врше молитве (за умрле) и прославља човекољубље Божије. И тако, овим наводима не само да се не доказује постојање очишћујућег огња, већ се оно оповргава: јер се њима опроштење грехова онима који су згрешили представља као деловање царске власти и човекољубља, а не као ослобођење од казни или очишћење.

5. Као треће, она изрека, узета из Прве посланице блаженог Павла Коринћанима, у којој он, расуђујући о зидању на Темељу који је Христос: "златом, сребром, драгим камењем, дрветом, сјеном, сламом" - додаје: - "јер ће Дан показати, јер ће се огњем открити, и свачије ће се дјело огњем испитати какво је. Ако остане чије дјело што је називао, примиће плату. Ако чије дјело изгори, биће општећен, а сам ће се спасти, но тако као кроз огањ" (I Кор. 3: 11-13) - чини се да више од свега другога доказује појам очишћујућег огња, а у самој ствари више га од свега оповргава.

Јер, као прво, божански Апостол није га назвао очишћујућим, већ испитујућим; затим, он је објавио да кроз њега треба да прођу такође и добра и часна дела, а таквима, јасно, није потребно никакво очишћење. Затим, он каже да ће они, који приносе зла дела, пошто њихова дела сагоре, претрпети штету - а, међутим, они који се очишћују, не само да не трпе штету, већ још већма задобијају - да би затим рекао да се то има догодити "у онај дан", управо у дан Суда и будућег века, а претпостављати да ће постојати очишћујући огањ после тога страшног Доласка Судије и коначне пресуде, није ли то - савршена глупост?

Јер, Писмо нам не предаје ништа томе слично, но Сам Онај Који ће нам судити, говори: "И ови ће отићи у муку вјечну, а праведници у живот вјечни", (Мт. 25: 46), и још: "И изићи ће они који су чинили добро у васкрсење живота, а они који су чинили зло у васкрсење суда" (Јн. 5: 29). Тако да ни на који начин не остаје никакав међупростор; и пошто је све којима се суди разделио на два дела, једне поставивши десно, а друге чак - лево, и прве назвао "овцама", друге "јарцима".

Ни на који начин, међутим, није објавио да има и таквих који треба да се очисте тим (очишћујућим) огњем. Изгледа да је огањ о коме говори Апостол управо онај о коме говори пророк Давид: "пред њим је огањ који прождире, око њега је бура велика" (Пс. 50: 3), и још: "Огањ пред њим иде, и пали наоколо непријатеље његове" (Пс. 97: 3). Пророк Данило такође говори о овоме огњу: "Ријека огњена излажаше и тецијаше испред њега" (Дан. 7: 10).

Како Свети не носе на себи наклог злог дела и злог печата, овај огањ ће их пројавити још светлијима, као злато у пећи искушано, или као камен амијант, који, како кажу, када се стави у ватру изгледа као да је потамнео, али када се извади из ватре показује се још чистији, као водом омивен; као што су се показала тела света Три Отрока у пећи вавилонској.

Грешнике, пак, који са собом носе зло, захваћивши, као материјал погодан за овај огањ, он ће одмах запалити, и "дело" њихово, то јест њихово зло настројење или деловање, сагорети и сасвим уништити, и лишиће их онога што су са собом донели, то јест лишиће их злог терета, док ће њих саме "спасити" - то јест биће заувек чувани и одржани да се не би подвргли уништењу заједно са својим злом.

6. И божански Отац Златоуст (кога зовео "устима Павловим", као што овога "устима Христовим") такође сматра неопходним да овако протумачи ове редове у свом коментару Посланице (9 беседа на I Кор.), при чему Павле говори кроз Златоуста, како је то било јављено захваљујући виђењу Прокла, његовог ученика и наследника његовог престола³⁾.

Свети Јован Златоусти је посветио посебан трактат искључиво овој изреци, због тога да оригенисти не би ове апостолске речи наводили као потврду свога начина мишљења (које, чини се, више одговара њима него вама), и да не би наносили зло Цркви, уводећи (учење) о крају адских мука и коначном исправљању и обновљењу (апокатастасис) грешника.

Јер, изрека да ће се грешник "спасити као кроз огањ", означава да ће он бити мучен у огњу, а неће бити уништен заједно са својим злим делима и злим душевним усмерењем. О томе говори и Василије Велики у "Моралијама", тумачећи речено у псалму:

"Глас Господњи сипа пламен огњени" (Пс. 29: 7): "Огањ, приправљен за мучење ђавола и ангела његових, раздваја се гласом Господа, тако да после

овога у њему бивају две силе: једна - која пали, и друга - која просветљује; сила тог огња која мучи и кажњава сачувана је за оне који су заслужили муке, а просветљујућа и освећујућа сила намењена је осијању ликујућих.

И тако, због тога, глас Господа расеца и раздваја пламен огња, да би мрачни део био мучен огњем, а несагорив део пребивао у светлу радости" (Свети Василије Велики, Беседа на Пс. 28).

И тако, као што се може видети, ово раздвајање и раздељивање огња биће онда када сви без изузетка буду морали да прођу кроз њега: светла и сјајна дела показаше им се још светлијим, а они који их носе постаће наследници светлости и примиће вечну награду; а они који доносе дела зла и погодна за сагоревање, биће кажњени изгубивши их, и вечно ће пребивати у огњу, наследивши спасење које је горе од пропасти, јер управо то и означава, у овом смислу, реч "спасити", да им се не би догодило да уништавајућом силом огња буду и сами сасвим уништени... Следећи ове Оце, и многи други од наших Учитеља схватили су ову изреку у том смислу. Ако би неко ово другачије тумачио, и "спасење" схватио као "ослобођење од казне", а "пролажење кроз огањ" - као "Чистилиште", онда он, ако се можемо тако изразити, тумачи изречено на потпуно погрешан начин.

И није ни чудно, јер он је човек, а многи чак и међу учитељима различито тумаче речи Писма, и нису сви у истој мери достигли тачан смисао. Није могуће да један исти текст, који се предаје у различитим тумачењима, одговара у једнаком степену свим својим тумачењима; али ми треба, изабравши најважнија међу њима и она која највише одговарају црквеним догматима, остала тумачења да поставимо на нижи степен.

Због тога ми нећемо напустити горе наведено тумачење Апостолових речи, чак и ако су Августин, или Григорије Двојеслов, или ко други од наших Учитеља дали такво (неодговарајуће) тумачење; јер таква тумачења не сведоче толико у корист схватања привременог очишћујућег огња, колико иду на руку Оригеновом учењу, које је, будући да је говорило о коначном исправљању душа кроз овај огањ и ослобођењу од мука, било забрањено и анатемисано од Петог Васељ. Сабора и коначно заједнички одбачено од Цркве као безбожно.

(У поглављима 7-12, свети Марко одговара на приговоре изазване цитатима из блаж. Августина, светог Амвросија, светог Григорија Двојеслова, светог Василија Великог, и других светих Отаца, показујући да су они били или неправилно схваћени или, могуће, погрешно цитирани, и да ови Оци у ствари уче православном учењу, а уколико не, њихово учење у том погледу не треба прихватати.

Даље, он указује на то да свети Григорије Ниски уопште не учи о "Чистилишту", већ се придржава још и горе Оригенове заблуде да ће вечни огањ имати свој крај, мада је могуће да су та места у

његове текстове касније уметнули оригенисти.)

13. И, на крају, ви говорите: "Да је раније наведено истина, јасно је на основу правосуђа Божјег, које не оставља некажњеним ништа од онога што је безаконно учињено, и отуда неминовно проистиче да за оне, који нису претрпели казну овде, и не могу да је исплате на Небесима, нити у аду, треба допустити да постоји још неко, треће место, на коме се ово очишћење догађа, захваљујући коме се свако (такав) очишћује, и одмах узводи небеским радостима".

На ово ми одговарамо следеће, и обратите пажњу, како је то једноставно, и у исти мах праведно: опште је признато да је опроштење грехова у исто време и ослобођење од казне, јер онај ко добије опроштење, бива истовремено и ослобођен од казни које за њих следеју.

Оно се даје у три вида и у различита времена:

прво - у време крштења,

друго - после крштења, кроз покајање и вршење одговарајућих добрих дела у овом животу,

треће - после смрти, благодарећи молитвама, милостињи, и другоме што Црква чини за умрле.

И тако, прво опроштење грехова не захтева никакав труд, догађа се једанпут, и опште је за све, као сијање светлости, гледање сунца и промене годишњих доба, јер је то - искључиво благодат, и од нас се не тражи ништа више, осим вере.

Друго је, међутим, мучно, као ономе ко "сваку ноћ кваси одар свој, сузама својим натапа постељу своју" (Пс. 6: 6), коме су болни и сами трагови греховних удара, који ходи плачући и скрушена лица и подражава обраћењу Нинивљана и смирењу цара Манасије.

Треће је такође мучно, јер је повезано са раскајањем и савешћу која је скрушена и пати због недоставка добра, али, у исто време, нипошто није свезано са казном, уколико заиста представља опроштење грехова, јер опроштење и казна ни на који начин не могу бити истовремени.

Штавише, у првом и последњем виду опроштења грехова највећи удео има благодат Божија, при суделовању молитава, а сасвим се мало тражи од нас. Средњи вид, напротив, мало има од благодати, а већи део припада нашем напору. Први вид отпуштења грехова разликује се од последњег и по томе што је прво - у једнакој мери отпуштење свих грехова, а последње - само оних грехова који нису смртни и за које се човек за живота кајао.

Тако мисли Црква Божја, и молећи за опроштење од грехова умрлих и верујући да им се оно дарује, она не одређује, као закон, ма какву казну за њих, добро знајући да Божја благодат у таквим случајевима превазилази Његово правосуђе.

Друга беседа:

О чистилишном огњу

3. Ми тврдимо, да ни праведници још нису у потпуности примили свој удео и оно блажено стање које су себи овде припремили кроз дела -

нити да се грешници после смрти одводе на место вечне казне у коме ће се вечно мучити.

И једно и друго неминовно треба да се догоди после Страшног Суда и општег васкрсења. Сада, пак, и једни и други налазе се на себи својственим местима:

први - у савршеном спокоју и слободни, налазе се на Небесима, с Анђелима и пред Самим Богом, и као да су већ на неки начин у Рају из кога је Адам ниспао, а пре њих ушао благоразумни разбојник - и често нас посећују у оним храмовима у којима се они славе, и слушају оне који их призивају и моле се Богу за њих, примивши од Њега тај изузетни дар и чине чудеса преко својих моштију, и наслађују се созерцавањем Бога и отуда посланим озарењем, много савршеније и много чистије него пре, док су били у животу;

други пак, заточени су у аду, "у тмини и сенци смрти, у рову преисподњем" (Пс. 87: 6) како говори Давид, а затим Јов: "У земљу тамну као мрак и у сјен смртни, гдје нема промене и гдје је видјело као тама" (Јов. 10: 21-22).

И први пребивају у свакој радости и весељу, очекујући обећано им Царство и неизречена блага која тек што нису добили, а други, напротив, пребивају у свакој скучености и неутешним страдањима, као какви осуђеници који ишчекују пресуду Судије и предвиђају будуће муке.

Нити су први још примили наслеђе Царства и оних блага "што око не виде, и ухо не чу, и у срце човјеку не дође" (I Кор. 2: 9), нити су други још предати на вечне муке и горење у неугасивом огњу. Ово учење ми држимо као предато од Отаца из давнина, а лако можемо до њега доћи и преко самог Светог Писма.

10. И тако, из свега тога јасно је да оно, што су неки од Светитеља видели у виђењима и откривењима у погледу будућих мука и оних који у њима пребивају, безбожника и грешника, представља само неку врсту праслике будућих ствари, и као на слици приказано, а не нешто што се уистину сада збива.

Тако, на пример, Данило, описујући овај будући Суд, каже: "Гледах докле се поставише пријестоли; суд сједе и књиге се отворише" (Дан. 7: 9, 10), а међутим јасно је да се ово није у стварности збивало, већ је у духу унапред откривено Пророку.

19. К томе, када разматрамо ваше доказе које сте навели из књиге о Макавејцима и Еванђеља, ми, говорећи просто и с љубављу према истини, видимо да они никако не садрже сведочанства о некаквој казни или очишћењу, већ говоре само о опраштању грехова.

Ви сте начинили неку зачуђујућу поделу, говорећи да сваки грех треба схватати из два угла:

1 - самоо жалошћивање Бога, и

2 - казна која за ово следи.

Према овоме - о жалошћивању Бога заиста може бити опроштено после раскајања и одвраћања од зла, али казни подлеже у сваком случају, тако да,

на основу оваквог схватања, нужно следи да они којима су греси опроштени и даље подлежу казни за њих.

Но ми дозвољавамо себи да кажемо да таква поставка овог питања противречи јасним и општепознатим истинама: ако се не догађа да Цар пошто је прогласио амнестију и опростио, опет подвргава казни преступнике, тим пре Бог, код Кога је међу многим другим особинама нарочито изражено човекољубље, ако и кажњава човека пошто је овај згрешио, после опроштења одмах га ослобађа од казне. И то је - природно. Јер, ако ожалошћивање Бога доводи до казне, онда када је кривица разрешена и када је дошло до помирења, сама последица кривице, тј. казна, нужно престаје.

Напомене уз прилог I

1 - У "Отечнику" епископа Игњатија читамо: "Једном је авва Макарије, идући пустињом, наишао на људску лобању која је лежала на земљи. Када авва дотаче лобању палмовом палицом коју је држао у руци, лобања се огласи људским гласом. Старац рече: ко си ти? Лобања одговори: ја сам био жрец идолопоклоника који су живели у овом месту, а ти си - авва Макарије, имаш у себи Светога Духа Божјег, и када се сажалиш над онима који се налазе у вечитим мукама и молиш се за њих, онда они добијају извесну утеху". Потом је лобања, испричавши светоме Макарију о адским мукама, овако завршила: "Нама, који нисмо знали за Бога, указује се макар извесно милосрђе; али они, који су познали Бога и одрекли Га се, и нису испуњавали вољу Његову, налазе се ниже од нас" ("Отечник", стр. 311-312).

2 - О овом последњем случају говори се у неким од раних житија св. Григорија, као на пример у његовом енглеском житију из осмога века: "Неки наши људи такође приповедају повест, коју су испричали Римљани, о томе, како је душа императора Трајана била освежена и чак крштена сузама светог Григорија, повест дивну и за приповедача и за слушаоце. Нека се нико не чуди када кажемо да је био крштен, јер без крштења нико неће Бога видети, а трећи вид крштења, то је - крштење сузама. Једном, прелазећи преко Форума - величанствене творевине, коју је, како причају, подигао Трајан - свети Григорије је открио, пажљиво проучавајући Трајанов живот, да је он, иако је био идолопоклоник, чак учинио једно дело тако великог милосрђа, да се оно чинило више делом хришћанина, него паганина. А то се десило када је једном приликом Трајан на челу војске журно кретао против непријатеља, и сажаливши се над речима једне удовице, император читавог света се зауставио. Она је рекла: "Господару Трајане, ево људи који су убили мога сина и неће да ми плате одштету". Он одговори: "Испричај ми о томе када се вратим, и ја ћу им наредити да ти плате одштету". Али она одговори: "Господару, ако се ти никада не вратиш, мени неће имати ко да помогне". И тада, стојећи под пуном бојном спремом, он нареди кривцима да истог часа у његовом присуству плате одштету коју су били дужни. Када је Григорије чуо ову причу, схватио је да је то оно о чему читамо у Писму: "Дајте правичу сироти, браните удовицу. Тада дођите, вели Господ, па ћемо се судити..." (Ис. 1: 17, 18).

Како Григорије није знао шта да учини да би утешио душу човека који га је на ове речи подсетио, он је пошао у цркву Светог Петра и проливао потоке суза, како је био у њега обичај, све док, најзад, није путем Божанског откривења добио уверење да су његове молитве услышене, пошто се никада није усуђивао да ово моли ни за ког другог идолопоклоника". ("Најраније житије Григорија Великог", саставио непознати монах из Уитбија).

Како Црква не приноси заједничке молитве за умрле невернике, јасно је да је ово избављење из ада било плод личне молитве св. Григорија. Мада је ово редак случај, он ипак даје наду онима чији су блиски људи умрли изван вере.

3 - У житију светог Прокла (20. новембар) приповеда се да је, када је свети Јован Златоусти радио на коментарима на посланице ап. Павла, свети Прокло је видео самог ап. Павла како се нагнуо над светим Јованом Златоустим и шапуће му у ухо.

јереј Саша Умићевић

ОСВЕЋЕЊЕ ЧАСНОГ КРСТА И ЗВОНА У СЈЕНИЧАКУ

Након евхаристијског славља поводом празника Вазнесења Господњег, храмовне славе на Коларићу, Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Г. Герасим посетио је храм Преподобне мати Параскеве – Свете Петке у селу Сјеничак и том приликом извршио чин освећења Часног Крста и звона, намењених сеоском храму чија је обнова започета у месецу марту текуће године.

Обзиром да је у току Другог светског рата храм у потпуности страдао, посебну радост је представљало данашње оглашавање звона чији се звук пуних 70 година није разлио бреговима и брежуљцима овога некада највећег села на Кордуну.

Најсрдачније заблагодаривши свим дароватељима и приложницима на несебичној помоћи, труду и љубави, Епископ Герасим је изразио искрену жељу и наду да се у што скорије време у храму одслужи и прва Света Литургија.

Након чина освећења, Епископ Герасим је у току дана у пратњи јереја Саше Умићевића и ђакона Предрага Сушића посетио и преостала два храма на парохии требињско-утињској - Храм Успења Пресвете Богородице у Утињи и Храм Рођења Пресвете Богородице у Горњој Требињи.

САБОРНИ ХРАМ ВАВЕДЕЊА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ У ПЛАШКОМ

Послије градње двора, на реду је била градња цркве од тврдог материјала, али она је морала сачекати долазак великог владике Данила Јакшића...

Градња храма Ваведења пресвете Богородице уско је везана за историјске условљености једнако као и за жеље српског народа у напорима око устављења горњокарловачког владичанства. Наиме, послије досељавања великог броја православног становништва из Босне на подручје Лике и Крбава, и прије него је склопљен Карловачки мир, већ 1695. године је институционално засновано владичанство, јер краљ Леополд I те године потврђује српске привилегије, односно стварају се услови за јачање православне цркве.

Територијално су то били скромни почeci владичанства и покривали су само подручје Карловачког генералата и Баније. Остала подручја, Лика, Крбава, и цјелокупни Вараждински генералат су били већ помрачени унијатским владикама из Марче и Пакраца.

Први назив је био Карловачко-зринопољско владичанство, а први владика је Стефан Метоксијац. Овај свештеник никада није дошао у своје владичанство већ је боравио у Сријему. Зато се може сматрати да је први прави владика био Атанасије Љубојевић, ранији добро-босански епископ. По доласку са 80 српских породица започиње градњу епископског двора у Метку. Од првога дана трпи прогоне и оспоравање, а нарочито од сењског бискупа Главинића који је намјерио и ово подручје подвести под унију. Под све већим притисцима мора преселити на подручје Баније гдје оснива манастир Комоговину. Овај манастир тиме постаје друго сједиште карловачко-зринопољског владичанства.

Тек успостављено владичанство послије смрти сењског бискупа Главинића очекује смиривање ситуације, али напротив она се погоршава. Наиме, Главинића наслеђује Мартин Брајковић, још загриженији мрзитељ православља. Брајковићевој хајци погодује завршетак рата са Турцима, те двор не мора привилегијама куповати Србе за војнике. Све до Ракоцијеве буне 1706. године владичанство и владика Љубојевић ће се свим силама одупирати унијаћењу. Но, затребавши српско оружје, Јосип I 1707. године не само да владици Љубојевићу потврђује положај, већ му даје ингеренције још над Ликом и Крбавом. Послије његове смрти 1712. године долази до значајнијих административних престројавања. Тако, 1713. године, на крушедолском сабору Карловачко-зринопољска епископија се дијели на Карловачко, сењско-приморско и Костајничко владичанство. Лика и Крбава су припале под Костајничко владичанство и ту остају све до 1749. године када су враћене под управу Карловачког владичанства. Тек 1771. године укида

се Костајничка епископија, односно постаје дио сада великог Карловачког владичанства. Био је то сада огроман простор који је био већи од тадашње кнежевине Црне Горе, а према Грбићу обухваћа просторе: "Од понора воде Лике код Косиња, онда Сењ са приморјем преко Капеле; онда од Капеле са Гомирјем и са Жумберком до Карловца, а од Карловца све парохije с лијеве стране воде Глине до њезиног увира у Кулу код Бркишевине."

На истоме сабору је проглашен нови владика. Наслиједник владике Љубојевића је Данило Љуботина, игуман годмирског манастира, родом из Српског Поља код Брлога који остаје на владичанском трону све до 1739. године. Он је премјестио владичанску столицу из Комоговине у манастир Гомирје.

Било је то вријеме кад су у Војној Крајини биле дозвољене градње само дрвених цркава, док су римокатолици слободно градили камене цркве свих величина. Но, како 1716. године креће Други велики рат са Турцима, царевина је поново наклонена Српском народу и спремна за нове привилегије. Дозволу за градњу каменних цркава Срби спремно дочекују те 1719. граде у гомирском манастиру цркву од тврдог материјала, а затим у Радучу и Плочи 1725., Подлапачи (Шврачково село) 1728. Дубравама и Крбавици 1730. Висућу 1733., те Брлогу 1740. године.

Долазимо до, већ споменутог, Пожаревачког мира 1717. године гдје су се поражени Турци морали одређивеликихтериторијауСријемуиБосни. Упркос поновљеним снажним притисцима Римокатоличке цркве (чак су у Перушићу одржали Синод који ставља у задатак римокатоличком свештенству да морају спречити обнову старих и градњу нових православних цркава, забрањују удају католичких дјевојака за православне, захтијевају десетину од Срба, не дозвољавају насељавање у својим жупама никоме осим католицима итд.), царске привилегије дате Србима прије рата остају на снази. Таква одлука заједно с мирнодопским економским узрастом доводи до јачања владичанства како економски, тако и статусно. У том свјетлу треба гледати и премјештање владичанства 1721. године из Гомирја у Плашки. Ово премјештање није стихијско већ добро промишљено. Плашки се, наиме, налази географски на идеалном мјесту; граници трију великих регија: Лике, Горског Котара и Кодрдуна. Поред тога тадашње главне саобраћајнице директно тангирају Плашки, а оно што је, можда, било најпресудније, Плашки је био центар с апсолутно доминантним српским

становништвом потпуно оданим православљу. Већ је дио досељених Срба на другим подручјима поклекао пред свирепošћу уније која није бирала начине да разруши православље. Плашки је као доминантна војна тачка већ од прве турске провале 1414. године био безброј пута стављен на кушњу те у том смислу и фортификацијски обликован. Поред тога, ту је било сједиште Компаније па је без обзира што је Плашки тада био малено мјесто, одабрат за сједиште горњокарловачког владичанства.

Градња двора и цркве

Чим је владика Данило Љуботина премјестио владичанство у Плашки, почео је уз стару дрвену цркву градити владичански двор. Била је то обична дрвена кућа купљена у Доњем Лапцу и премјештена на земљу коју је Михајло Везмар поклонио владичанству за оздрављење сина Радована. На њеном мјесту ће владика Петровић подићи 1784. године зидани владичански двор. Стара дрвена црквица Ваведења пресвете Богородице налазила се на лијевој страни двора, тамо негдје гдје је данас споменик Владимиру Назору.

Послије градње двора, на реду је била градња цркве од тврдог материјала. Али она је морала сачекати долазак великог владике Данила Јакшића.

Одлуком царице Марије Терезије од 1753. године православним граничарима се дозвољава изградња нових цркава од тврдог материјала али само у мјестима гдје има више од 30 стално настањених граничарских породица. Срби опет спремни дочекују овакву благонаклоност царске власти те граде зидане цркве у Дебелом Брду, Смиљану, Кореници, Косињу, Дабру, Врховинама и Будачком. Постављењем за владика 1750. године Данило Јакшић завршава цркву св. Илије прорка у Личкој Јесеници, те невиђеном енергијом почиње припреме за градњу катедрале. Сама градња почиње 1755. године и трајаће пуних 9 година због избијања Седмогодишњег рата кад је градња три године буквално таворила због одласка мушког становништва у рат. Једина позитивна страна тога рата је била што је Аустрији савезник била Русија. Та чињеница је дозвољавала владици Јакшићу да неометано моли руску помоћ. Тим путем 1753. године из Русије као поклон руске царице стижу 463 књиге што је за оно вријеме било баснословно скупопцјено и вриједно. У идућих пет година стићи ће још двије пошилке. Владика моли и новчану помоћ Русије гдје му се такођер излази у сусрет. Новчане прилоге безрезервно дају сви домови у владичанству, а посебно су заслужни калуђери гомирског манастира. Наиме, игуман Теофил Алексић, те јеромонаси Јосиф Раиновић, Серафион Маричић, Арсеније Верлинић, Гаврило Трбојевић и Димитрије Угревар годинама обилазе парохије и вредно прикупљају средства за градњу. (Управо су они из Русије донијели прилоге у новцу и књигама). Поред новчаних прилога, мјештани Плашког и шире околине, су добровољно радили,

довозили потребни материјал и шест пута давали прилог по један маријаш. Владика је удовице и сироте ослободио било какве обавезе. Значајно је напоменути да је градња цркве изведена без "расписаног пореза на народ" или како би то данас рекли без самодоприноса. Сватко тко је желио давао је новчани прилог, жито за исхрану зидара, вино, сир, месо и друге намирнице. Владика је све своје приходе прилагао за градњу цркве. Но, неимаштина није била главни проблем у градњи; био је то генерал Петаци, комадант карловачког генералата од 1754. па до 1763. године. Познат је као изузетни противник православља, а велики заговорник уније. Ради илустрације дајем један примјер како се свим подвалама покушавало спречити градњу цркве. Наиме, док је владика Јакшић био у Бечу, Петаци користи његово одсуство за своје мрачне намене. Како у Плашком тада још није било крчме гдје би мајстори могли јести, они су направили малу бараку у којој су справљали јело. На Петацијев миг, плашчански капетан Фридрих Бегхаузен их оптужује да су отворили јавну крчму те шаље стражу да провале у "крчму". Овоме су се успротивили поп Илија Латас и ђакон Дмитар Косановић. Капетан наређује да их се похапси и они су присиљени склонити се у епископски двор. Но, главни мајстор Коста Поповић Сарајлија је затечен код "крчме" и ухапшен те послат у огулински затвор. Тек Јакшићевим повратком из Беча ова ситуација је разријешена. Други примјер је далеко драстичнији. Наиме, владика Данило је за градњу ангажовао искусног мајстора Кранца, римокатолика. Овај је цркву завршио, владика га је уредно исплатио али се мајстор убрзо тешко разболио и сав новац је дао на лијечење које није давало резултате. Трпио је велике болове и страшне муке не могавши умријети. Моли писмом владика да га посјети и ту му открива горку истину: римокатоличко свештенство га је наговорило да као католик саботира шизматички храм. Он их је послушао и предње темеље звоника извео веома слабима што је требало послје првих већих киша довести до непоправљивог нагибања високог звоника, а касније до неминовног самоурушавања. Молећи владика за опрост гријеха савјетовао га је што треба урадити да би се спречило урушавање звоника. Владика му је опростио гријехове након чега је мајстор Крањц мирно издахнуо. Владика је дао хитно доградити пирамидалне камене пилоне код улаза који подупиру торањ, а који се и данас виде као придодат дио, а не пројектовани детаљ.

Црква је посвећена 23.08.1763. године. Први иконостас, као стожерни богослужбени дио унутрашњости православне цркве, израђен је у гомирској сликарској школи, чији је иницијатор био владика Јакшић. Ријеч је о иконописцу Балтићу који је сликање учио у Русији. За претпоставити је да је први намјештај био скроман, јер су била и времена скромна, а градња је економски потпуно исцрпила владичанство.

НОВИ СВЕДОЦИ ВАСКРСЛОГ ХРИСТА - одломак из књиге

*Животопис и повест о страдању свештеномученика Сава,
епископа горњокарловачког и са њим пострадалих свештеномученика и новомученика*

Мучеништво за Христа није престало да постоји кроз историју Цркве иако је време великих прогона (од I-III века) давно минуло. Хришћане су прогањали незнабожци, али неретко и истоверна браћа, која су на овај или онај начин, најчешће услед догматских заблуда, одцепљивали себе из спасавајуће лађе Православља. Мученици о чијим животима говоримо у овоме свештеном спису, готово су наши савременици, пострадали током Другог светског рата у православној епархији Горњокарловачкој, Српске Православне Цркве.

Стварање Независне државе Хрватске (НДХ) имало је између осталих један од најважнијих разлога, уништавање свега православног и Српског, на просторима те вештачки и у крви створене краткотрајне државе.

Посебну пажњу творци ове по плодовима крваве државе обратили су на истребљење клирика Српске Православне Цркве, особито епископа и парохијских свештеника, неретко им нудећи могућност спасења, одрицање од православне вере. Невине жртве ових помрачених идеолога су митрополити: Доситеј Загребачки, Петар Дабробосански; епископи: Платон Бањалучки и Сава Горњокарловачки, као и хиљаде свештенослужитеља који су остали непоколебљиви у отачком исповедању православној вере. Број вернога народа који је пострадао за крст часни и име Српско познат је само Господу, који ће их у слави великој објавити при своме другом и славном доласку. Део њихове славе пројављене у времену, као и њихове часне подвиге и страдања сачуване од заборава, посведочене су у многим животописима, монографијама, сећању и записима очевидаца.

Овај скромни труд, допуниће наше знање о светим мученицима вере епископу Сави и презвитерима епархије Горњокарловачке, чијим молитвама, Господе Исусе Христе Боже наш помилуј нас.

Свештеномученик Сава,
епископ Горњокарловачки

Овај смирани и скромни, испуњен многим врлинама епископ Цркве, рођен је 6. јула 1884. године у Мољу од благочестивих и побожних родитеља Стефана и Јелисавете Трлајић. На светом крштењу добио је име Светозар. Основно образовање стекао је у родном месту, а велику класичну гимназију и богословију завршио је у Сремским Карловцима. Као даровит и вредан ученик показао се и током студија, са највишим оценама завршивши Правни факултет у Београду и одбранивши Правосудни

испит у Загребу.

Пожелевши да као свештеник послужи Цркви и роду, ђаконски чин примио је на Богојављење, а презвитерско посвећење на Светога Саву 1909. године. Непуне две деценије службовао је као парохијски свештеник у Башаиду. Ао савестан и одговоран клирик изабран је почетком 1927. године за референта, а потом и секретара Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве.

Као удов свештеник, примио је монашки постриг 1929. године, у деспотској Крушедолској лаври, где је произведен за архимандрита и постављен за настојатеља манастира. Мудро руководивши братијом и у свему унапређујући Благовештењску свету обитељ, промисао Божија је овога светог и врлинскога свештенотонаха повела још узвишенијом стазом служења Цркви и роду. Изабран је за викарног епископа Сремског и хиротонисан 30. септембра 1934. године у Саборној цркви у Сремским Карловцима, руком такође мученога за веру, патријарха српског Варнаве. Као викар сремски, епископ Сава, до новембра 1936. године вршио је дужност председника Епархијског управног одбора Архиепископије београдско-карловачке и свега неколико месеци дужност председника Срквеног суда Архиепископије. Као одговоран, трудољубив и марљив посленик на њиви Господњој изабран је за епархијског архијереја упражњене Горњокарловачке епископије са седиштем у Плашком, где је и устоличен 4. септембра 1938. године.

Богом повереном епархијом са љубављу је управљао чувајући хитон Светосавске цркве, не реметећи и не угрожавајући слободу народа других вероисповести. У народу је упамћен као тих, скроман и побожан епископ, увек спреман да жртвује себе ради ближњих. Посебно се са светитељем Николајем Жичким истакао у борби против Конкордата, што му касније нису заборавили идејни творци НДХ.

Други светски рат затекао је овог марљивог епископа у престоном Плашком, у коме су се већ 21. маја 1941. године окупиле десетине усташа, како би власт над градом преузели од Италијана. Епископа Саву су одмах по преузимању власти прогласили за таоца „нове католичке државе Хрватске“. Усташе су већ 23. маја упале у епископски двор, насилно иселили епископа Саву и сав намештај превезли у Огулин. Злогласни логорник усташа Јосип Томљеновић, тражио је насилну предају епархијског новца и вредности, наређујући епископу Сави да напусти просторије јер „његово присуство није ни пожељно ни потребно“. Уз то му је наређено

да одмах напусти Плашки и иде у Србију, што је овај храбри епископ Цркве одбио, рекавши да је законити епископ Горњокарловачки и да не сме и не може напустити своју Богом поверену епархију и паству.

Остајући непоколебљив и не напуштајући епископско седиште свештенослужитељ Сава ухапшен је 17. јуна 1941. године, са тринаест угледних срба и свештеницима Богољубом Гаковићем, Ђуром Стојановићем и Станиславом Насадићем. Затворени су и страховито мучени у штали Јосипа Томљеновића, особито епископ Сава.

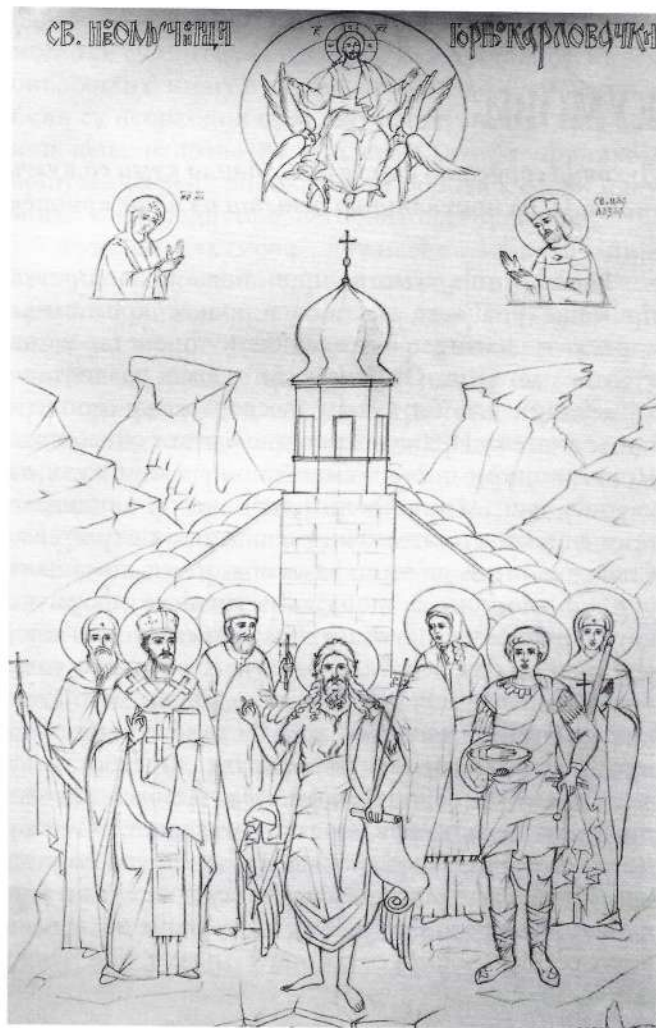
Дана 19. јула 1941. године усташе су извеле заробљенике, сврстали их по двојицу у ред и одвели на железничку станицу у Плашком у намери да их отпреме у Госпић. На железничкој станици провели су више од седам часова. Епископа Саву су везаног у ланцима зверски малтретирали, не дозвољавајући му ни да седне ради предаха. У госпићком затвору у који су депортирани, новомученици доведени из Плашког су страховито мучени.

Половином августа 1941. године из госпићког затвора изведено је око две хиљаде Срба, везаних жицом по двојица и одведени су путем ка Велебиту. Међу тим мученицима био је и свештенослужитељ Сава. Италијански новинари су сведочили да је на Велебиту током августа 1941. године убијено преко осам хиљада Срба, међу којима се предпоставља да је пострадао и епископ Сава.

Постоји још једно сведочење о мученичкој смрти епископа Саве, забележено руком свештеника Јована Силашког и објављено у Банатском веснику, а које је епископ захумско-херцеговачки и приморски др. Атанасије Јевтић, записао у књизи „Српска Црква у другом светском рату“. Сведочење свештеника Силашког гласи:

„Године 1941. у Горњокарловачкој епархији завладала је ужасна усташка страховлада. Свештеницима и епископу речено је да више нису пожељни и да морају напустити своје вернике и свој народ. Надбискуп Алојзије Степинац отворено је рекао владици да мора да напусти „хрватски“ Карловац иначе ће бити ликвидираан. На то му је владика одговорио „Главу дајем али свој народ не остављам!“. Да се надбискуп није шалио видело се одмах. Владика Сава је ухапшен и страховито мучен. За време његовог мучења у Плашком, усташе су певали: „Сви који сте у Христу рођени - у Христа сте се обукли“. Када су владику после мучења повели на стратиште, његова мајка је стајала поред цркве и чекала да га проведи. Хтела је, још једнпут, да види сина и да се са њиме поздрави. Мучитељи јој то, међутим, нису дозволили. Владика је, ипак, везаним рукама благословио мајку и отишао у смрт.

Неколико година касније, у башаидску цркву, у којој је владика Сава службовао као месни парох, свратио је непознат човек. Срео је тадашњег управника поште Саву Сараволца. Сава је, иначе, био дугогодишњи појак у башаидској цркви и то са поносом истицао.

„Да ли сте познавали владика Саву Трлајића?“ - упитао је непознати Сараволца.

„Чуо сам да је био свештеник у Башаиду“.

„Како да не! Владика ме је школовао. Њему сам захвалан за све што сам у животу постигао“. „Одкуда познајете владика?“

„Био сам непосредни сведок његовог страдања“ - одговорио је незнаца. „Усташки мучитељи довели су владика на једну пољану и наставили мучење. Живом су му кожу одрали и посули сољу. Затим су га закопали у земљу. Само му је глава вирила. Потом су довукли гвоздену дрљачу и вукли је преко његове главе, све док није душу предао Господу. Даље не знам. Биће да су га усташе бацили у једну од многобројних јама у том крају, српских гробница. Ни смрт га, дакле, није одвојила од народа“. Непознати се окренуо и отишао, а Сава је остао скамењен, не успевши да га упита за име...“.

Само Богу Живоме познато је како је и где свештенослужитељ Сава завршио свој страдалнички живот. Једно је сигурно, ушао је у радост Господа кога је посведочио мученичком крвљу.

Свештенослужитељ Сава је са другим свештенослужитељима и мученицима, уписан у Диптихе Светих, током редовног заседања Св. архијерејског Сабора, Српске Православне Цркве, 1999. године. Литургијски се спомиње 4. јула по јулијанском, односно 17. јула по грегоријанском календару.

КУМОВИ

Духовно сродство које је повезивало кума са кумчетом произишло је из учешћа у тајни крштења, тачније, из прихватања детета из бање крштења.

Институција кумства проистекла је из поретка примања у Цркву, дакле, из праксе крштавања одраслих; касније ће она бити пренета и на крштавање деце. Онај који би желео да постане хришћанин био би дужан да своју жељу саопшти предстојатељу Цркве посредством неког од чланова Цркве, који би постао јемац за онога који жели да ступи у њу: тај хришћанин доводио би кандидата пред епископа и узимао би учешћа у тајни крштења. Сви су изглед да је таква особа, јемац, постојала још у апостолско доба. Литургијска формула коју налазимо у новозаветним списима и о којој је у овој књизи већ било речи изговарала се уочи крштења. Ово питање поставио би предстојатељ цркве или, можда, особа која би довела кандидата пред предстојатеља; ова друга претпоставка чини нам се вероватнијом. На његово питање предстојатељ цркве би изразио сагласност. У Учењу Дванаесторице Апостола налазимо препоруку да онај ко обавља крштење, онај ко му приступа и још неки poste уочи крштења[1]. Могућно је да су неке друге особе о којима се говори у Дидахи, или макар једна од њих, били ти који су привођили кандидата предстојатељу. Код Тертулијана већ срећемо термин луопаогеа, односно јемци[2]. Опис улоге сведока приликом крштења налазимо у Апостолском Предању Иполита Римског.

Сведок доводи кандидата у цркву и сведочи за њега да он може бити уврштен у ред оглашених. Могуће је да је сведок имао удела и у поучавању оглашеног, али се његова главна улога састојала у руковођењу животом оглашеног. Према Иполитовом казивању, његово је било да сведочи пред црквом у живљењу оглашеног у периоду проведеном у овом статусу[3]. На основу тога сведочанства оглашени се проглашава достојним пријема у Цркву. Тако, дакле, код Иполита сведок има функцију особе која пред црквом сноси одговорност за онога кога доводи да прими крштење. Код Иполита нема индикација да је јемац имао неке функције при самом крштењу, али, нема сумње као што о томе сведочи познија пракса да је његова дужност била да узима веће и присније учешће у крштењу него остали чланови цркве. После крштења функција јемца би отпала, у сваком случају то би се десило после извесног времена, када би се новокрштени довољно навикао на живот у цркви. Потреба за постојањем сведока нарочито је морала бити изражена у доба прогона, када се појавио велики број палих. Институција кумства у то доба морала је бити оснажена и унапређена.

Један од најкомплетнијих описа функције сведока на крштењу налазимо код аутора књиге

О црквеној јерархији. По његовим речима, онај ко би желео да прими крштење морао је да нађе себи кума, који га је одводио пред епископа и заузимао се пред њим за то да овај буде примљен у Цркву. „Онај који је заволео свештени удео у овим уистину наднебеским [стварима], приступивши некоме од посвећених, моли га да му пружи руковођење на путу ка јерарху [односно епископу]... Овај [тј. сведок], ражегавши се свештеном жељом за спасењем овога који се обраћа... благонаклоно, најзад, даје обећање да ће испунити молбу његову и, узевши га, приводи га к намеснику јерархије.“ Име сведока записује се заједно са именом онога ко се приводи крштењу. „Када један од јереја возгласи по белешки име овога који ће се крстити и сведока његовог, јереји уводе у воду човека који се крштава и подводе га под руку јерархову...”

После овога [крштења] јереји, узевши тога човека, предају га сведоку, који ће га духовно водити у обраћењу...“[4]. Премда се овај опис односи на V или VI век, када је дисциплина оглашавања већ почела доживљавати деградацију, функције сведока остале су идентичне онима што их налазимо код Иполита. Далеко је јасније изражена активна улога сведока приликом обављања крштења: он прихвата новокрштеног из бање крштења. Зато је он воспријемник {= онај који прихвата, прим. прев.}, у правом смислу те речи.

Заузимање и јемство кума за кандидата који треба да буде уврштен у ред оглашених, а кога је он привођио епископу, у раној Цркви, разуме се, није имало јуридикчки карактер. Отуда хипотеза Рудолфа Зоме[*] о томе да кумство својим коренима сеже до пророчког служења, не може бити категорички одбачена, иако нигде не налазимо доказе који би је експлицитно потврђивали. Пророчко служење не налази се у супротности са првобитним функцијама кумова. Према Зому, кум је реализовао функцију пророка, сведочећи пред црквом да је кандидата за крштење у Цркву призвао сам Бог. За савршавање крштења, као и за сваки други црквени чин, неопходно је откривење Духа. Сведок који би пред епископа довео кандидата што жели да приступи Цркви није то могао чинити на властиту иницијативу, него је тако поступао по откривењу[5].

Тако је, дакле, кум првобитно био онај ко у Цркву доводи њеног новог члана, ко сведочи за њега пред црквом и прихвата га из бање крштења.

Функције кума би, као што смо већ истакли, са обављањем крштења престале да буду актуелне. Међутим, духовна веза између кума и човека кога је он привео бањи крштења не би била прекинута.

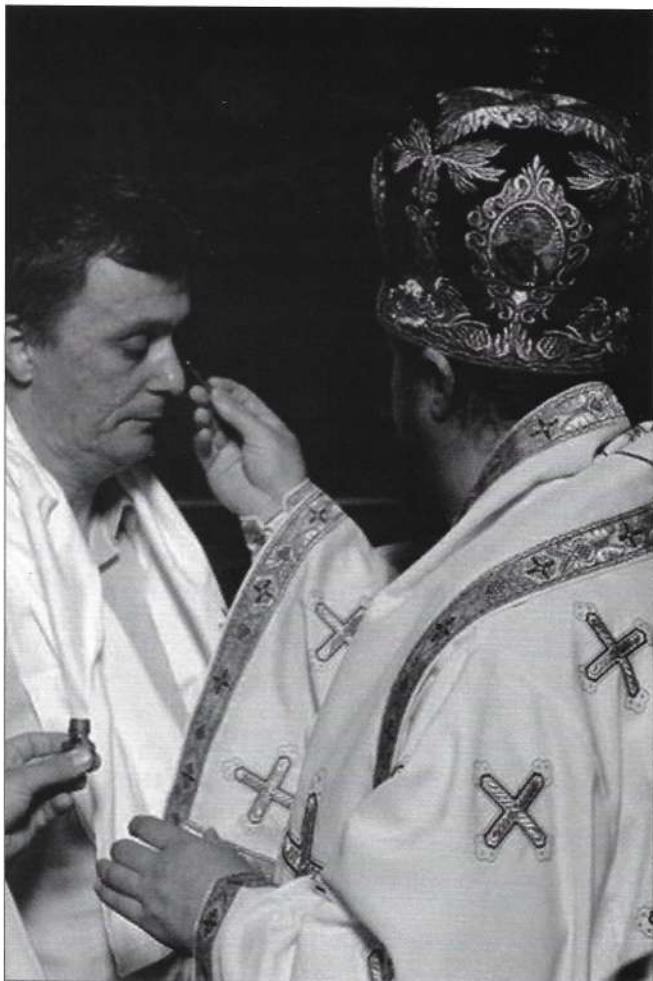
У Посланици Галатима Апостол Павле је писао: „Дечице моја, коју опет с муком рађам, докле се Христос не уобличи у вама!“ (4, 19). На темељу овога лако се могла појавити мисао да се између кума и онога кога је он привео Цркви рађа извесна духовна веза. Апостол Павле је духовно родио Галате, премда није познато кога је он лично крстио. Кум је допринео духовном рађању онога кога је прихватио из бање крштења, будући да га је довео пред епископа и посведочио за њега да је достојан да буде оглашен. Кум је, у извесном смислу, себе могао сматрати духовним родитељем онога кога је прихватио.

2. Приликом крштавања одојчади и деце није било потребе за сведоцима. Сами родитељи приводили би своју децу епископу, и васпитање деце се, природно, поверавало њима. Познато нам је Августиново сведочанство да су у његово доба родитељи били ти који су прихватили децу из бање крштења[6]. Када је у V веку педобаптизам (крштавање деце) постао уобичајена појава, институција кумства се већ била уобличила у потпуности. Природно је да се појавила тежња да се кумовање примени и на праксу крштавања деце. Могућно је да је идеја о духовној вези која се крштењем ствара између сведока и онога кога је он прихватио из бање крштења допринела увођењу кумовања и у праксу крштавања деце и њиховом одвајању од родитеља. Ако је приликом крштавања

одраслих кандидат добијао духовног родитеља, могло се учинити неопходним да деца такође, поред биолошких, имају и духовне родитеље. Ови потоњи били су неопходни приликом крштавања сирочади или деце непознатих родитеља, као и приликом крштавања деце робова. Деци робова кумови нису могли бити родитељи, него њихови господари.

Функције кумова доживеће модификације приликом преношења институције кумства са крштења одраслих на крштење деце. Њихова улога више се није у потпуности реализовала самим крштењем, него се тек актуализовала од момента прихватања детета из бање крштења. Кумови су постајали сведоци и јемци пред Црквом да ће деца коју су крстили и прихватили из бање крштења бити васпитана у хришћанској вери. Пренос кумства са крштења одраслих на крштење деце уједно је требало да допринесе дефинитивном обликовању учења о духовном сродству, будући да се чување кумства приликом крштавања деце базирало на томе учењу.

Поучавање деце је, као и данас, углавном било поверавано родитељима, а не кумовима. Духовно сродство које је повезивало кума са кумчетом произишло је из учешћа у тајни крштења, тачније, из прихватања детета из бање крштења. Приликом крштавања одраслих веза кума са оним кога би он прихватио из бање крштења темељила би се на томе што га је кум доводио у Цркву, заузимао се за њега и

сведочио да је он достојан да буде примљен у Цркву. Све ове функције су отпале. Из овога је јасно да учење о духовном сродству, у свом дефинитивном облику, није толико представљало одраз реалног узајамног односа између кумова и новокрштених, колико је оно било плод богословске спекулације.

Увођење присуства кумова приликом крштавања деце требало је да доведе до удаљавања родитеља од активног суделовања у крштавању њихове деце, а учење о духовном сродству до формалног забрањивања родитељима да кумују властитој деци. Још је папа Лав Велики (+461.) иступао као противник идеје да родитељи кумују својој деци, а сабор одржан у Мајнцу 813. године изрекао је категоричку забрану у вези са овим. На Истоку се у Јустинијаново доба већ снажно укоренио обичај да при крштењу деце кумови не буду родитељи. До тога доба учење о духовном сродству већ је било дефинитивно уобличено. На овај закључак наводи нас чињеница да је године 530. Јустинијан забранио брак између једног човека и девојке којој је тај човек кумовао[7].

Овим својим законом Јустинијан је, очигледно, самонаивноу грађанског законодавства легализовао древно црквено правило. Веома је вероватно да се Црква на основу учења о духовном сродству противила браковима ове врсте, али овакво црквено правило, ако је оно уопште постојало, ипак је било новијег датума. Сем тога, при доношењу овог закона Јустинијан се могао руководити аргументом да је у неким случајевима кумство било повезано са усиновљењем, а постојеће византијско законодавство забрањивало је бракове између поочима и покћерке. Касније ће Трулски сабор свечано објавити да духовно сродство превасходи телесну повезаност. Овај ће сабор уједно забранити кумовима да склапају бракове са мајкама деце коју су привели крштењу[8]. Из саборских одлука запажа се да је у VII веку у Византији било случајева склапања бракова између кумова и обудовелих мајки њихове кумчади.

Правило 53. Трулског сабора учинило је да у црквено законодавство дефинитивно уђе и устали се учење о духовном сродству проистеклом из крштења, које ће послужити као основа за развој византијског законодавства у сегменту везаном за духовно сродство као препреку склапању бракова. И Јустинијаново законодавство, и 53. правило Трулског сабора имају у виду искључиво кумове мушког пола. Ово је у потпуном сагласју са оним што нам је познато о црквеној пракси почев од III века. Међутим, у праксу је свакако пре VII столећа почео улазити обичај (барем на Западу, јер Трулски сабор тај обичај не спомиње) узимања двоје кумова различитог пола. И поред противљења папе Лава Великог, и супротно одлуци Сабора у Мајнцу из 888. године, обичај узимања више кумова усталио се у Католичкој Цркви. Тридентински концил (1545-1563.) донео је одлуку у вези са овим питањем у том смислу што је прописао даје обавезно имати

или једног кума истог пола као и кандидат који приступа крштењу, или двоје кумова различитог пола. Из Католичке Цркве овај ће обичај продрети и у Православну Цркву[9].

Кумови на крштењу деце, као духовни родитељи, јемче пред Црквом за своју кумчад. Црквена власт постављала је пред њих моралну обавезу да децу васпитавају у духу хришћанске вере. Тешко је одговорити да ли је у свим случајевима крштавања деце реално постојала потреба Цркве за двоструким јемством родитеља и кумова за децу која приступају крштењу, или се радило о пуком преношењу извесних обавеза кумова актуелних приликом крштавања одраслих на кумове деце. Извесно је да је, под условом да кумови ваљано поимају своје обавезе, овакво двоструко јемство давало црквеној власти већу гаранцију него само јемство родитеља, будући да родитељи нису увек били кадри да се посвете верском васпитавању своје деце, особито у оно доба, када се црквена власт тиме није посебно бавила. Међутим, како би јемство кумова било валидно, било је неопходно да и они сами задовољавају извесне захтеве који су пред њих постављани. Тако, потпуно је природно да кумови могу бити искључиво особе које и саме припадају Цркви, а које нису уврштене у ред покајника. И заиста: какво јемство могу Цркви дати они који јој не припадају, или су у статусу покајника, што их лишава могућности општења у тајни Евхаристије? Јемство, да би било реално и валидно, мора, даље, бити дато од особе која је кадра давати гаранције, а услов за то је пунолетство. Критеријум за пунолетство кумова Црква је одредила сходно критеријумима који су се примењивали на склапање брака: 15 година за кума и 13 година за куму. Пунолетство представља неопходни предуслов за свесно приступање овоме чину и за свесно прихватање обавеза које кум преузима на себе. Императив пунолетства додатно се проширује у том смислу да се од самих кумова захтева да познају основне истине хришћанске Цркве. Другим речима, они чија црквеност није изграђена не могу бити кумови. На овом услову у подједнакој мери инсистирају и Православна и Католичка Црква. Монаси такође спадају у ред особа које не могу бити кумови, што произилази из смисла монашких завета.

Какве год да су биле реалне црквене потребе, кумство је својевремено представљало живу црквену институцију. Данас је, међутим, оно изгубило свој значај и чува се само као незаобилазни ритуал. Ово маргинализовање значаја кумства последица је губљења самог његовог смисла. Већини кумова, као и родитељима, крајње су нејасне функције кумова, особито оне које се тичу давања јемства пред Црквом. Нејасност функције кумова доводи до губљења осећаја оне одговорности коју кум преузима на себе у односу на кумче. Због тога нема ничег изненађујућег у томе што се кумови не бирају према критеријумима корисности за Цркву, него се полази од критеријума животне свакодневице,

због чега неки пут бивају изабрани и иноваци или малолетне особе. Избор кумова обавља се искључиво према жељама родитеља, тако да црквена власт нема, а можда више чак ни не претендује на то да има ма какав утицај у овој сфери.

Губљење смисла кумства особито је изражено у случају такозваног „кумовања у одсуству“, које нема никакве црквене утемељености и у супротности је са целокупним смислом институције кумства. Духовна веза између кума и детета произилази из општења у тајни крштења; управо то општење, а не формално канцеларијско увођење у матичне књиге, ставља пред кума обавезе у односу на дете. Код кумовања у одсуству „кум“ не узима учешћа у тајни крштења, он никога не прихвата из бање крштења, и зато између њега и новокрштеног детета не може ни бити духовне везе: дете, фактички, остаје без кума.

Узимајући у обзир данашње стање институције кумства, црквена власт требало би или да је у потпуности укине, што је целисходније од чувања институције која је изгубила свој значај, или да је обнови, придајући јој значај који јој и доликује у црквеном животу. Ни са становишта догматике, ни са становишта литургије приликом крштавања деце нема потребе за кумовима. Чини се да овај аргумент говори у прилог укидању ове институције, утолико пре што чување једне беживотне институције у Цркви може имати само негативне последице, будући да оно повлачи за собом, у целини посматрано, неодговоран однос према црквеним чиновима, који чувају и своју животност и свој значај. С друге стране, у историји још није било епохе у којој би Црква морала са толиком бригом размишљати о будућности деце која примају крштење.

Окружење у којем деца расту скоро у свим хришћанским земљама, широм света, престало је да буде хришћанско, а породица је, у огромној већини случајева, изгубила своје темељне хришћанске и црквене вредности. Многи су разлози различити у зависности од тога о којој је конкретно земљи реч условили ситуацију да је васпитавање младих нараштаја постало изузетно тешко. У оваквим условима савременог живота црквена власт не може оставити изван свога видокруга ниједно средство које би могло пружити допринос хришћанском васпитању деце.

Институција кумства наравно, уколико би било могуће вратити јој пређашњи значај и обновити њен аутентични смисао, могла би да учини огромну услугу црквеном васпитању деце. Црква је та која би морала вршити избор кумова, или, ако се препушта родитељима, он опет треба да се спроводи уз сагласност и одобрење Цркве, а не сме се сводити на пуко удовољавање родитељским жељама; за кумове се могу бирати једино особе кадре да испуне обавезе које им се поверавају, особе свесне преузете одговорности. У целини посматрано, да би се обновила институција кумства, неопходно је вратити јој онај благодатни карактер.

Напомене:

[1] Дидахи, VII, 4. Код Јустина се указује на то да су уочи крштења сви дужни да поште

[2] Тертулијан, *De baptismo*, 6 и 18

[3] Апостолско Предање, XVI и XX

[4] Дионисије Ареопагит, *О црквеној јерархији*, 2, 2, 7. (Руски превод, стр.33 - 36)

[*] Рудолф Зом истакнути немачки канониста, аутор значајног дела *«Црквено право»* (1892.).

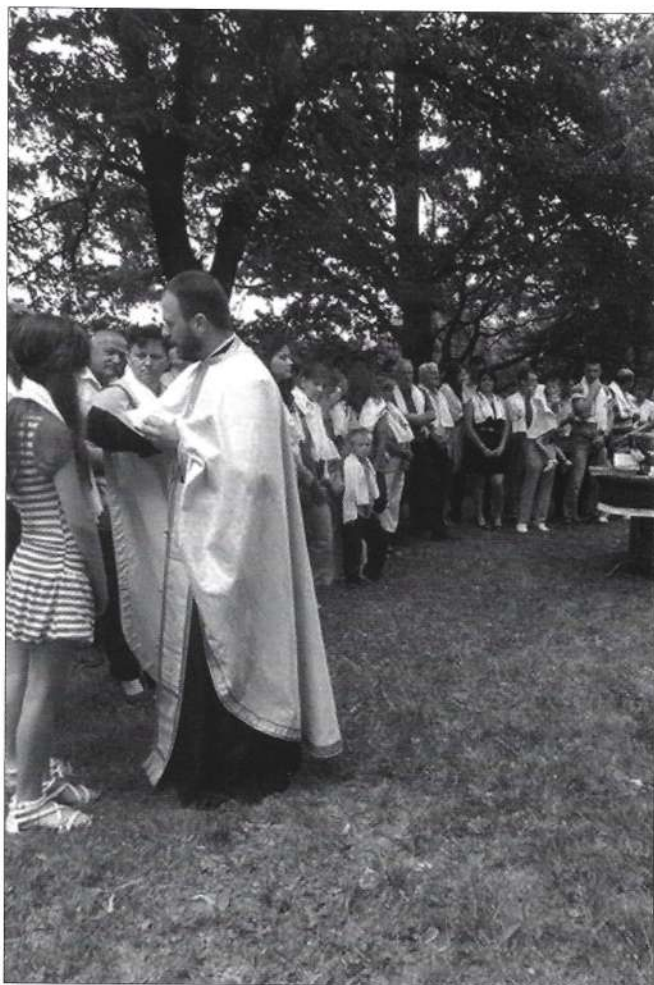
[5] R. Sohm, *Kirchenrecht II*, S. 313

[6] Августин, *Epist.* 98, 6. PL. 33, 362

[7] *Cod. Just.* V, 4, 26

[8] Правило 53. Трулског сабора

[9] У Руској Цркви обичај да се има два кума установљен је почев од XIII века. У XIV столећу митрополит Кипријан, а у XV митрополит Фотије исказују одлучан протест против оваквог утицаја католичанства, али он није уродио плодом. Обичај да се имају два кума различитог пола условљен је третирањем кумова као духовних родитеља. После XV века више се не срећемо са протестима црквене власти против постојања двоје кумова. Па ипак, у XIX веку је Синод, разматрајући питање о духовном сродству као препреци за брак, полазио од признавања само једног кума, и то онога који је истог пола као и његово кумче. Овакво тумачење Синода у супротности је са 53. правилом Трулског сабора, а може се објаснити утицајем католичке праксе. Синодска одлука о кумовима била је од значаја једино за питање о духовном сродству као препреци за брак. У пракси обављања крштења обичај да се имају два кума и даље је на снази. Приметићемо још и то да Синод није намеравао да се дотиче овога, али из његове одлуке следи да је при крштењу истински кум само један од сведока онај који је истог пола као и особа која приступа крштењу. Што се тиче оног другог, он не заснива никакво духовно сродство, па самим тим његово присуство није обавезно.

О ВАСПИТАЊУ ДЕЦЕ

Тешки одговор ћете дати пред Богом за сваку саблазан, коју ће у вама видети деца ваша, за све свађе, хуле, празнословље, туче које се догађају пред њиховим очима. Ако тако поступате, чему ћете научити децу своју?

“Пазите да не презрете једнога од ових малих”. (Мт. 18, 10)

Да ли памтите ове Христове речи, да ли сте размишљали да се оне односе директно и непосредно на вас?

Зар имате мало тих “малих” које треба да чувате?

Зар је мало у вас синова и кћери због којих лијете горке сузе?

Зар има мало ваших развратних кћери и синова, лопова и хулигана?

Много, много суза лијете над њима. Откуда то? Отуда што не памтите те Христове речи: “Пазите да не презрете једнога од ових малих”.

И молитва ваша бива бесплодна. Зашто?

Зато што није могуће преносити на Бога сопствене обавезе, јер сте сами били дужни да се бринете о вашој деци и да их васпитавате, да не чекате да то, због вашег нерада, испуни Бог.

Ако ваш слуга не испуњава своју дужност и чека да је ви испуните, зар ћете почети да радите за њега, зар се нећете разгневити на лењог слугу?

Шта желите ви од Бога, ако се сами не трудите над вашом децом?

Свети Јован Златоуст је изрекао страшне речи о онима који не васпитавају своју децу:

“Родитељи који пренебрегавају хришћански да васпитају своју децу, гори су од децоубица, јер убице деце раздвајају душе од тела, а они и душу и тело бацају у геену огњену”.

Тежак, тежак одговор ће дати пред Богом свако од вас, ко не брине о васпитању своје деце, такав тежак одговор, какав је осликан у Библији, у Првој књизи Царства где се говори о побожном јеврејском првосвештенику Илији, који је педесет година био судија народа израиљског. Уз њега се налазио, њему је служио Свети Пророк Самуило, тада још само дете. И једном, у сну, том светом детету Господ је заповедио да првосвештенику јави да га чека страшна казна Божија јер није бринуо о својој деци.

А његова деца су били свештеници и својим безакоњем озлобили су народ и одвраћали га од Бога.

Када су Јевреји доносили месо животиња за принос жртви Богу, тада су слуге тих несрећних свештеника бирали најбоље комаде меса из котла у коме се кувало за жртвоприношење и давали тим несрећним свештеницима. Чак су одабирали и сирово месо а на тражење људи, да прво принесу жртву, одговарали: ако не даш, силом ћемо узети.

Видећи то и народ се одвраћао од жртвоприношења.

За такво безакоње Господ није казнио само те свештенике, већ и самог првосвештеника Илију.

Десила се и најезда Филистејаца на земљу израиљску и за време распламасале битке, тај 98-годишњи старац седео је у храму у очекивању вести са бојишта.

Дошао је узбуђени, прашином прекривени гласник и рекао: “Твоје синове су били, а Ковчег Божији узет је у плен.”

Чувши ту вест, првосвештеник је пао наузнак, сломио кичму и умро тешком смрћу.

А Господ је јавио да ће се казна продужити над свим његовим родом.

Ето видите, колико је страшно - цео његов род је потпао под казну јер првосвештеник Илија није задржавао синове своје од тешких грехова.

То прети сваком од вас, ко буде био лењ за васпитање своје деце.

А о онима који су свим срцем стремили да васпитавају своју децу у побожности, слушате на сваком јутрењу у 102. Псалму ове побожне речи:

“А милост је Господња од века до века на онима који Га се боје, и правда је Његова на синовима синова оних који чувају завет Његов, и памте заповести Његових да их извршују.”

У векове векова благослов Божији на онима који васпитавају децу своју у побожности. Реците, шта ће бити са несрећном ћерком вашом, која се у младости предаје разврату, а затим, удајући се, рађа децу? Да ли ће благослов Божији бити на њој и на свој њеној породици?

Не, не. Ту ће израсти непобожни, богопротивни род. У векове векова висиће проклетство Божије над онима, које нису васпитали у духу хришћанске побожности. Помислите, како је то страшно, како тешку одговорност носите пред Богом, ако не васпитате децу своју у хришћанском моралу.

Како их треба васпитати? Као што су васпитавали своју децу древни хришћани, хришћани првих векова. Они су од најранијег детињства децу учили молитви, храму, постовима, црквеним Тајнама. Када су их учили писмености, учили су их по књигама Светог Писма. Никада нису дозвољавали детету да седне за сто и да почне да једе без молитве. Говорили су деци да свако дело, сваки корак хришћанина мора да почне крсним знамењем и молитвом. Када су поучавали своју децу бринули су се не само о општем образовању, о незнабожачкој мудрости, о изучавању философије, музике, наукама. Не, учили су их сасвим другим стварима. Учећи децу своју, они су се руководили дубоким, светим правилом:

“Сматрали су несрећним човека који зна све, а

не зна Бога, а блаженим оног ко зна Бога, макар не знао ништа друго.”

Немојте мислити, да вам се тиме забрањује да децу вашу поучавате свим светским наукама, нипошто. Највећи Оци наши и Учитељи Цркве су се сами у младости веома усрдно предавали изучавању мудрости научној, философској. Василије Велики, Григорије Богослов, Јован Златоусти били су веома образовани људи свог времена. И ваша деца трба да буду образована, учена. Али важно је само да се њихово учење и васпитање не ограничавају само светском мудрошћу, мудрошћу овога света. Изузетно је важно да би се, заједно са тим, они поучавали постојаној побожности, да би се она, изучавајући науке увек сећала Бога, заповести Божијих, Христовог пута. Тада и само тада она неће заблудети на путевима мудрости људске, само тада ће моћи да изнад свега поставе мудрост хришћанску, познање Бога.

Тако треба да учите вашу децу. А како сте дужни да их васпитавате, да у њима засађујете највишу моралност хришћанску?

Пре свега, вашим примером, јер се деца васпитавају управо примером својих родитеља. Реците, да ли ће одрасти у чисте и добре људе деца, која у лицу својих родитеља виде најгоре примере неморала? Да ли ће чисте и целомудрене бити кћери ваше, ако им сами дате пример прељубе? Да ли ће бити чиста, неспособна за лоповлук деца ваша, ако их од тога не будете уклањали од најранијих година?

Када синови ваши краду и пустоше баште, чупају туђе, не остављају плодове да сазру у вртовима и када долазе да се жале на њих, тада мајке спокојно одговарају - па шта, деца су мала, шта питају за њих? Господ ће вас питати! Питаће вас страшно, зашто сте дозволили деци да краду од најранијег узраста, зашто их нисте учили заповестима Божијим, зашто им нисте усадили уклањање и презир према лоповлуку и хулиганству?

Тешки одговор ћете дати пред Богом за сваку саблазан, коју ће у вама видети деца ваша, за све свађе, хуле, празнословље, туче које се догађају пред њиховим очима. Ако сами тако поступате, чему ћете научити децу своју?

Ево какве је страшне речи изрекао велики учитељ васељене, највећи од црквених беседника, Јован Златоусти, о родитељима који не уче децу своју добру, већ појачавају њихове лоше особине, страсти и безбожност:

“Ви, као да се намерно старате да погубите децу своју, показујете им само оно што им је, ако чине, немогуће да се спасу. Ево погледај пре свега:

“Тешко онима који се смеју”, а дајете деци вашој мноштво повода за смех. “Тешко богатима”, а ви се само о томе и бринете, да би се она обогатила; “тешко вама када почну добро о вама говорити људи”, а ви често губите сво своје имање ради славе људске; “који вређа брата свога крив је паклу огњеном”, а ви сматрате slabим и кукавицама људе који ћутљиво трпе увредљиве речи од других. Христос заповеда да

се уклањамо од борби и расправа, а ви непрестано заимате децу своју тим злим делима. “Онај ко љуби душу своју”, рекао је Господ, “погубиће је”, а ви их на сваки начин увлачите у такву љубав; “ако не опраштате” говори Он, “људима сагрешења њихова, ни Отац небески ваш неће опростити вама”, а ви чак прекоревате децу, када она не желе да се освете увредиоцима. Христос је рекао да они који љубе славу, ако и посте, ако се моле, ако дају милостињу, све је бескорисно; а ви се само и старате да деца ваша задобију славу.

И није лоше само то, што својој децу усађујете противно заповестима Христовим, већ и то, што хулите на добро, називајући скромност необразованошћу, кротост - кукавичлуком, праведност - слабошћу, смирење - сервилношћу, незлобивост - беспомоћношћу.

Ви их усмераваате ка делима за која је Исус Христос одредио неизбежну пропаст; ви о њиховој души, као о нечему непотребном не бринете, а о ономе што је заиста сувишно, бринете као о неопходном и најбитнијем.

Чините све, да би ваши син имао слугу, коња и најбољу одећу, а да би он сам био добар, о томе не желите ни да мислите; не - простирући до таквог степена бригу о дрвету и камену, душу не удостојавате ни најмање дела такве бриге. Све чините да би у дому стајала чудна статуа и да би кров био златан, а да би најдрагоценије дело - душа - била златна, о томе не желите ни да помислите”.

Како је говорио Свети Јован Златоусти пре 1500 година, тако је неопходно рећи вам и сада, јер, зар и ви сада не васпитавате децу своју исто тако лоше, не усађујући им страх Божији? Зар не улажете све своје бриге да би својој деци пружили што је могуће бољи положај у животу, да би их поставили међу властодршце, богате и моћне? Зар не усађујете деци вашој да је у новцу моћ, да је неопходно задобијати велика знања ради богатства и безбрижном, угодном животу?

А зар је то неопходно? Неопходно је управо супротно. Неопходно је деци усађивати презир према свему томе - новцу, богатству, слави, високом положају у друштву. Неопходно је привијати им љубав према чистоти, светости, побожности. А о томе се најмање бринете.

Са васпитањем мале деце треба почети од самих пелена, јер се у најранијем узрасту деца лако предају свакој поуци. Њихова душа је мека, попут воска, на њој се утискује све што желите да утиснете - како ваши лоши примери, тако и побожне речи и сваки светли и чисти пример.

Древни хришћани су од најранијег доба учили децу молитви и читању Светог Писма. А сада говоре - зар је то дечије занимање - занимати се псалмима? То је дело монаха и стараца, а деци је неопходно весеље и радост. Заборављате оно што је Свети Тихон Задонски рекао тако једноставно: “Мало дрвце, где га савијеш тамо ће и расти; нови суд ће одавати такав мирис, којим га будете испунили,

уливајући у њега или смрадну течност или мирисну и чисту.”

Ето, ако у душу малог детета будете уливали сваки смрад, она ће увек бити смрадна. Ако будете уливали мирис Христовог миомира, тада ће ваша деца увек мирисати пред људима, биће вам радости утеха.

Вашим примером васпитавајте децу. О томе је прелепо беседио славни проповедник руски, архиепископ харковски Амвросије. Послушајте какве је једноставне речи, које проничу у душу он изговорио.

“Када ни један члан породице не може да остане без вечерње и јутарње молитве - када отац не излази из дома на свој посао не помоливши се пред Светим Иконама, и када мати не започиње ништа без крсног знамења - када и малом детету не дозвољавају да узме храну, док се не прекрсти - зар се тиме не уче деца да у свему моле за помоћ Божију, и да на све призивају благослов Божији, и да верују, да без помоћи Божији нема сигурности у животу, да без Његовог благослова нема успеха у делима људским?

Не може остати бесплодном за децу вера родитеља, када они, при сиромаштву и проблемима, са сузама на очима говоре: “шта чинити? нека буде воља Божија”; у опасностима: “Бог је милостив”; при тешким околностима: “Бог ће помоћи”; при успеху и радостима: “слава Богу, Бог је дао”.

Овде се увек и у свему исповеда Божија благодат, Божији промисао, Божија правда.

Мајка, предмет целокупне љубави и нежности деце, стоји са побожним изразом и моли се пред иконом Спаситеља: деца гледају час на њу, час на икону - и није им потребно дугачко објашњење шта се догађа.

Ето првог тихог часа богопознања. Ето првог и најважнијег часа побожности. Такве лекције можете и морате увек и у свему давати деци својој.

Дужни сте да чувате децу од свега што је нечисто, лоше. Морате задржавати кћери од читања нецеломудрених, сладострасних романа, треба да тражите од њих да читају са расуђивањем; морате их задржавати од испразних призора, не дозволити им да се стално забављају и стално иду по биоскопима и позориштима. Морате их научити тихом и вредном домаћем животу.

А још не треба да заборављате да је немогуће васпитати мало дете, никада га не казнивши. Морате памтити да највећу грешку чине они родитељи, који су заљубљени у своју малу децу, обожавају их, све праштају, никада не кажњавају. О таквима је премудри Сирах рекао: “Мазе дете и оно ће те уплашити.”

А ево шта говори наш велики Светитељ Тихон Задонски.

“Некажњавани млади када одрасту, налик су на коње необуздане и бесне. Зато, хришћанине, љуби децу своју и кажњавај их. Нека их сада и боли тело, док су млади, да и ти не би боловао због њих срцем. Нека и плачу од тебе, да не би ти плакао од њих и

за њих. Међутим, умереност у свему је похвална и потребна.”

Неопходна је умереност у кажњавању, по речима Светитеља. Немогуће је кажњавати децу са гневом, са злоробом, са мржњом. Неопходно је кажњавати са спокојством, љубећи; тада деца осећају ту љубав, осећају да су заслужили казну, и тада ће казна бити од користи и исправиће их.

О таквом кажњавању деце многи од вас и не мисле и остављају некажњенима не само мале, већ и тешке преступе - чак лоповлук, хулиганство, чак блудни живот младих девојака.

Видите, како огромни задаци стоје пред вама у делу васпитања деце, видите како су свете дужности мајке. Нема важније обавезе, нема теже одговорности пред Богом за мајке од доброг васпитања деце. Пред Богом ћете тешко одговарати и на сво потомство ћете навући гнев Божији, ако не будете бринули о васпитању своје деце. И мучићете се и плакати, плакати, гледајући на њих.

И тако - “Пазите да не презрете једнога од ових малих”. Брините се увек о њима, дајте им увек светле примере побожности и тада ће благослов Господњи бити од века и до века на деци вашој и на вама.

Превод са руског:
Станоје Станковић

„РОДИТЕ РОД ДОСТОЈАН ПОКАЈАЊА”

Први симпозион православних теолога

Тајна покајања у савременој психологији и пастирству

Јеванђелист Лука је опширније неголи Матеј и Марко приказао св. Јована као Претечу и Крститеља Господњег, са више међусобно повезаних појединости из његовог, Јовановог, живота, па из свега тога се да јасно закључити да је Јованова активност у речи и делу била веома сложена и у смислу спасења са својим припремним карактером, које се као блиско очекивало, веома значајна.

Посебан и посве важан значај ове активности може се с правом закључити кад се посматра са моралног аспекта, што је у нашој надлежности као етичара и с обзиром на саму тему. Овај значај долази нарочито снажно до изражаја у томе што на први поглед ништа за спасење није тако важно и значајно као дела (Лк 3, 9; Мат 3, 10. 12). Али, сама дела ипак нису то што одлучује о човековој крајњој судбини. Јер иста дела која се чине из различитих мотива и са различитим циљевима морално су различитог квалитета, па је и њихова вредност за спасење различита. Стога и поред свег њиховог значаја за спасење ипак је у том случају човек који се, у ствари, спасава у највећој мери одлучујући. У овом смислу излаже своју теологију о спасењу св. Јован Крститељ кад упоређујући човека са дрветом каже: „... свако дрво које не рађа добра рода, сече се и у огањ се баца” (Лк 3,9), под претпоставком да добро дрво добре а зло дрво зле плодове рађа, коју је Исус Христос касније потврдио речима: да “се по роду дрво познаје” (Мат 12,33), те “добар човек из добре ризнице износи добро, а зао човек из зле ризнице износи зло” (Мат 12, 35). Према томе за спасење је потребно да човек буде добар, али не може се бити добар без добрих дела, као што, напр., показује смоква која је несумњиво била смоква, али која није рађала плод нити је могла родити, па је стога осушена (Мат 21, 19).

Св. Јован Претеча улази дубље у проблематику спасења и погађа ствар у само језгро суштине кад на питања која се могу у вези са реченим претпоставити и на овај начин формулисати; наиме и прво: какав треба да је човек да би био добар? и друго: како се постаје добрим да би се чинила добра дела? даје одговор следећим речима: “Покајте се, јер се приближило царство небеско” и стога “родите род достојан покајања” (Мат 3, 8) или по Луки: “... родите родове достојне покајања” (3, 8). Према томе из Јовановог одговора на постављена питања види се, прво, да се само покајањем може постати добар за чињење добрих дела и друго, покајањем се постаје добар човек за добра дела стварношћу приближавања царства небеског које једино и може да изазове истински потребно покајање.

Пошто ствар стоји тако, потребно је да се у вези са тим поставе ова два питања: 1. У чему се састоји покајање? и 2. Чиме га царство небеско може изазвати?

Шта се све може подразумевати под грчком речи μετάνοια, коју је због њеног вишеструког значења једном речју уопште немогуће превести, а која се код нас преводи са покајањем, маже се у довољној мери докучити ако се у помоћ узме прича о Блудном сину, која, у ствари, симболички приказује однос Творац-творевина, Бог-човек како с обзиром на то какав је у прошлости био а какав је сада и какав би требало да буде. Јер тиме што се у причи каже да је такозвани блудни син најпре био у кући свога оца, па се на своју иницијативу и својом из себе слободно донетом одлуком определио и своје определење извео напуштањем родитељског дома, са добивеним наслеђем од оца, с тим да живи у апсолутној аутономији, како он сам најбоље уме и хоће, алудира се на првобитно човеково стање: да је у рају био заједно са Богом као својим Оцем као и на то да је својом кривицом самоиницијативно условио и одредио свој апсолутно аутономни живот у потпуној изолацији од Бога. Даље, беда у коју је блудни син запао својим животом, да није имао чиме да се прехрани па ни храном којом се тове свиње, симболички алудира на духовну безизлазну кризу у коју је сав људски род својим аутономним животом доспео. И најзад, прича нам показује и поручује да је потребан повраћај Богу, од кога се својом кривицом отпало и отишло и да тај повраћај треба да уследи онако како се блудни син вратио у свој родитељски дом, своме оцу. Наиме: Као што је блудни син схватио да је погрешно што је напустио свој родитељски дом, осудио свој поступак собом и променио своје мишљење у том смислу, да му је најбоље место за живот код оца и са оцем, а не у апсолутној аутономији оствареној изолацијом, па се одлучио да се покајнички врати своме оцу, изјављујући му: “Оче, згрешио сам небу и теби; више нисам достојан да се назовем син твој, прими ме као једнога од својих најамника. И устаде и врати се своме оцу” (Лк 15, 18-20), тако, дакле, како је учино блудни син треба да учини сваки човек да би извршио заповест “покајте се”. А то значи: да с човеком треба нешто да се деси и да се тим што се с њим деси потпуно, у свој својој свеукупности, измени и то не само привремено или на краће време него на цео живот. Пре свега мора да наступи преображај као преоријентација: да се окрене Богу лицем и врати Му се са свом душевном променом: осудом овога греха, жаљењем што се је погрешило

и потпуном и коначном променом свог смисла живота: да цео живот свим својим бићем проведе као Његов најамник, у апсолутној послушности Његовој вољи.

Тако нам прича о блудном сину симболички илуструје у чему се састоји покајање које се тражи као неопходан услов за рађање доброг рода. Али, шта треба разумети под добрим родом?

Јеванђелист Лука је опширнији у својим излагањима о активности св. Јована Крститеља у речи и делу, па нам даје довољно јасан одговор шта треба разумети под "родом достојним покајања", што други синаптичари не чине. Карактеристично је за њега да он св. Јована приказује у директном односу са људима који су долазили к њему да се крсте и на њихова питања шта треба да чине па да њихова дела буду род достојан покајања даје одговор који се тиче њиховог обичног свакидашњег живота у сталним међуљудским односима и контактима и њихових задужења у органски организованом друштву, па је скроз на скроз практичар, за одржање и унапређење постојећег друштвеног и личног живота.

Тако, св. Јован "говораху народу који је излазио да их он крсти: Породи гујини, ко вас научи да бежите од гњева који иде? него родите родове достојне покајања", на то "питаху га народ: Шта, дакле, да чинимо? А Јован им одговараху: „Ко има две хаљине, нека да једну ономе који нема; и ко има хране, нека чини исто тако!" Затим Лука наставља: "А дођоше и цариници да их крсти и рекоше му: Учитељу шта да чинимо?" На ово питање он им рече: "Не узимајте више него што вам је заповеђено!" А кад су дошли војници и питали га: "А шта ми да чинимо?" он им је одговорио: "Никоме не чините силе, никога не нападајте, и будите задовољни платом својом!" (Лк 3, 7-9).

Св. Јован Крститељ имао је конкретног повода да се упушта дубље у ствари спасења које се приближавањем царства небеског и само приближава. Јер Јеванђеље које је он проповедао многе је наводило на мисао да је он лично Месија који треба да дође. Међутим и сам Јован је очекивао Месију, који му је био познат по улози коју је у делу спасења требао да одигра, па да би отклонио заблуду и народ разуверио, направио је разлику између себе и Месије који треба да дође и саопштио је јавно речима: „... онај што иде за мном јачи је од мене, коме нисам достојан обуће понети". С обзиром на крштење, пак, које је Јован обављао у поређењу са крштењем које ће обављати Месија, Јован је рекао: "Ја вас крштавам водом; али иде јачи од мене ... тај ће вас крстити Духом Светим и огњем" (Мат 3, 11; Лк 3, 16). Јован ништа није рекао директно о значају Месијиног крштавања за рађање рода достојног покајања, али приказивањем Месије као Судије који "држи лопату у руци својој да очисти гувно своје и скупи пшеницу у житницу своју, а плеву ће сажећи огњем који се не може угасити" (Лк 3, 17) може се са сигурношћу претпоставити да и Месијино крштавање тражи род достојан покајања, па се под

пшеницом могу разумети добри људи који из своје ризнице износе само добро, а под плевом зли људи који из своје ризнице износе само зло.

Јованово "крштење покајања за опроштење греха" и рађања "рода достојног покајања" као и његово Јеванђеље да ће Месија крштавати Духом Светим и огњем, све то је у раду Исусових апостола доживело најпотпуније остварење, јер им је Исус наложио као најсветију дужност да начине "ученицима све народе, крстећи их у име Оца и Сина и Светога Духа, учећи их да држе ове што сам вам заповедио" (Мат 28, 19-20). Јер не само Јованово Јеванђеље него и Јеванђеље које су проповедали апостоли наглашава најтешњу везу између покајања и крштења. То се види из догађаја после Исусовог славног васкрсења када су апостоли објављивали Јеванђеље о "великим делима Божјим", да, наиме, "Исуса васкрсе Бог" и "да Га је Бог начинио Господом и Месијом" (Д. ап 2, 32, 36), онда су се они многи који су о тим великим делима Божјим слушали "ражалили у срцу и рекли Петру и осталим апостолима: Шта да чинимо људи и браћо?" На ово питање им је Петар одговорио: "Покајте се, и нека се крсти сваки од вас у име Исуса Христа за опроштење ваших греха, и примићете дар Светога Духа" (Д. ап 2, 37-38). И "сви који примише реч његову (Петрову), каже се даље у вези са већ реченим, крстише се и додаде се тога дана (Цркви) око три хиљаде душа". Овде се не каже чему су додате око три хиљаде душа, али се мора подразумевати да се ту ради о Новом Савезу који је Исус основао на Тајној вечери и који је силаском Светога Духа на апостоле конституисан као Црква или Исусово евхаристичко тело у пуном смислу те речи. Према томе путем кајања као субјективног акта кроз крштење успоставља се заједница са Исусом и са свима онима који су кроз то и у заједници међу собом. Ова заједница у којој је најглавнија ствар заједница са Исусом јесте стварност покајања у објективном смислу те речи. Јер основно значење покајања је враћање или обраћање Богу, а то се стварно дешава успостављањем заједнице са Христом под видом вина и хлеба, чиме се остварује Црква као Исусово евхаристичко тело.

У чему се још састоји улога крштења, сем у стварности покајања, и какав је значај овога покајања за рађање родова достојних покајања, најбоље се може видети из Апостоловог учења о крштењу, које он излаже у посланици Римљанима гл. 6, 1-14), а где се, између осталог, каже и ово: да крштењем умиремо Исусовом смрћу за време Понтија Пилата, али и да Његовим васкрсењем и сами васкрсавамо. Циљ таквог нашег васкрсења је, међутим, да живимо новим животом, да живимо Богу. Јер Апостол дословно каже: "Или не знате да смо се сви ми који смо се крстили у Христа Исуса, у смрт Његову крстили? Тако смо се крштењем с Њиме сахранили у смрт, да као што Христос уста из мртвих славом Очином, тако и ми новим животом да живимо ... Јер то знамо, да се стари наш човек

разапе с њим, да би се уништило наше грешно тело, да више не служимо греху. Јер што умре, греху умре једанпут за свагда, а што живи, Богу живи”.

Крштењем се, дакле, умире Исусовом смрћу и васкрсава Исусовим васкрсењем “за нови живот”, за “живот Богу”. Али, шта значи крштење огњем и да ли то крштење има какве везе са покајањем и новим животом. Шта крштење у ствари значи уопште и са аспеката који нас овде интересују може се разумети само ако се повеже са Исусовом “искупитељском жртвом”. Јер крштење само као радња уз изговарање извесних речи, без везе са поменутом жртвом, било би чиста неефикасна мађија. Повезано, пак, са искупитељском жртвом, крштење добија своју снагу, силу и моћ и оно што је постигнуто искупитељском жртвом доводи до потпуне важности и примене. Јер Исусову искупитељску жртву за грехе целог света, свег рода људског, примио је Отац, јер је том жртвом доказао да је праведан: казнио је и уништио грех, али је извршењем ове правде у исто време и испољио и доказао безусловну љубав према палом роду људском, па је забадава оправдао грешнике. Тако се крштењем на Крсту извојеваном победом над грехом и дариваним оправдањем широм отварају врата за повратак Богу који се остварује успостављањем заједнице и заједништва са Исусом Христом под видом хлеба и вина. Према томе стварност покајања је реално присутна у светом причешћу када се достојно прими.

Покајање као нова егзистенцијално дата ситуација је извор новог живота. Јер кад се је у заједници са Богом који је свет, треба да се живи животом који чини светим, који освећује, пошто се не може бити сватом на свадби цара сина, а да се не буде у “свадбеном руху”. Стога се и васкрсава Исусовим васкрсењем да се живи новим животом, да се живи Богу.

Нови живот као резултат стварности покајања у овде датом смислу је, у ствари, род достојан покајања. Али, док род достојан покајања у Јовановом смислу има само једну димензију, бар како је код Луке приказано, дотле нови живот као резултат светим крштењем оствареног покајања има две димензије. Једна димензија је несумњиво есхатолошка, јер заједница са Христом као већ есхатолошким бићем чини и сам живот есхатолошким, што се у својој потпуности остварује за време свршавања свете евхаристије, кад се, напр., заједно са свим небеским силама које окружавају престо Господњи прославља и велича Бог као Отац и као Син и као Свети Дух и још на многе друге начине. Друга димензија је, међутим, као и код св. Јована Крститеља, социјално оријентисана, јер се односи на живот у људском друштву како с обзиром на приватне међусобне односе тако и с обзиром на органски организовано друштво које функционише на различите начине и преко различитих друштвених установа. Јер иако „нас је Бог избавио од власти таме и преместио у царство свога милога Сина” (Кол 1, 13), ипак се остаје у царству земаљском, над којим се компетенција

Божја не оспорава, па је сваки дужан да остане у друштвеној заједници где се затекао кад се крстио и да обавља послове за које је задужен. Јер за хришћане није важно где су и шта раде него како раде: да ли раде по вољи Божјој израженој у заповестима или по мислима срца свог злог. Стога кад се јавио покрет међу хришћанима да се издвоје из друштвених заједница и као посебно формирана заједница живе искључиво својим сопственим животом, ап. Павле је заповедао по свима црквама: “Само нека сваки живи онако како му је дао Господ, како га је позвао Бог... Јеси ли позван као роб? Не брини се! Него, ако и можеш свој бити, радије остани роб” (1 Кор 7, 17, 21). Јер није важно каквог си друштвеног staleжа или шта радиш, “него (главно је) држање заповести Божјих” (1 Кор 7, 19). Према томе хришћанин је дужан да тако ради да сваки његов учинак, било на ма каквом послу или било у којој функцији, као и у свима својим приватним међуљудским односима, буде род достојан покајања.

Живот у смислу друштвене димензије, у друштву и за друштво, свакако је друштвена потреба практичне природе, јер у заједничком животу постоји неуклоњива међузависност и упућеност једних на друге, па да би се овај живот одржао и унапређивао неопходно је потребно да сваки са своје стране и са свима заједно учини све што је потребно да се ова егзистенцијално дата друштвена ситуација успешно реализује у највећој могућој мери. Али друштвена димензија живота није само практично потребна, која треба да је првобитно била страна човеку, па се касније из практичних потреба појавила, човеку дубоко усадила и за увек наметнула. Напротив, живот у смислу друштвене димензије је најоригиналнији и најаутентичнији израз саме суштине човековог бића, те човек у пуној изолацији, као јединка за себе, није човек у правом смислу те речи. Штавише, друштвена димензија је онтолошке природе, метаантрополошке природе у ствари, јер је један од најбитнијих елемената сличности са Богом која и сачињава само језгро суштине човековог бића. Према томе друштвена димензија је у крајњој линији божанског порекла и сама божанствена на свој начин. Стога је и могуће покајање као стварност заједнице са Богом у Исусу Христу, најоспособљеније за рађање рода достојног покајања.

Тако заснована и утемељена друштвена димензија, као божанског порекла и божанствена, стварним покајањем идеално реализована, рађа нови живот као род достојан покајања, који се одликује посве новим квалитетом који је квалитет Божјег савршенства. Јер оно чиме је Бог, поред осталог, савршен, то је Његово безусловно човекољубље које од искони и у многим природним и историјским догађајима доказује своју сталну присутност, без обзира на то што је сав човеков живот како индивидуални тако и историјски одређен грехом ђаволски страшних димензија, те човека стално чини непријатељем који не може

угодити Богу. Стога нови живот је само онда нови ако се одликује безусловним човекољубљем које се остварује у заједници са Богом и по Божјем моделу, и само таквим животом стиче се савршенство које тражи Исус Христос речима: "Љубите непријатеље своје и молите се Богу за оне који вас гоне, да budete синови Оца свога који је на небесима; јер његово сунце обасјава и зле и добре и кишу даје праведнима и неправеднима. Јер ако љубите (само) оне који вас љубе - какву плату имате? Зар не чине то и цариници? И ако Бога називате само браћи својој - шта особито чините? Зар не чине тако и незнабожци? Будите, дакле, савршени као што је савршен Отац ваш небески!" (Мат 5, 44-48).

Нови живот као божанско и божанствено човекољубље којим је посве особитог и савршеног квалитета, остварује се у заједници с Богом и по Божјем моделу стога што је заједница са Исусом Христом у стварности покајања органска. Да заједница с Њим треба да је органска, да би се родио род достојан покајања, истакао је сам Исус, упоређујући однос између себе и својих ученика речима да је Он чокот а да су његови ученици лозе које могу да рађају род само док су на чокоту као његов органски саставни део (Јн 15, 1. 4-5).

У чему се састоји органски карактер везе између Исуса и Његових ученика, конкретно је објаснио ап. Павле кад у посланицама Колошанима и Ефесцима говори о Цркви, где јасно каже у чему се веза међу њима састоји и шта је оно чиме се Црква храни као лозе док су на чокоту. Јер у посланици Колошанима каже: "...у њему (Исусу) живи сва пунина божанства телесно" (2, 9; 1, 19).

Али, не остаје у Њему као у неком херметички затвореном резервоару, већ се из Њега претаче у оне који су с Њим као лозе са чокотом, па су том плиромом и они "пуни у њему". Уствари је у Њему пуна Црква, јер Бог "је њега (Исуса) дао цркви за главу више свега; она је тело његово, пуна Онога који све испуњава у свему" (Еф 1, 22-23), па сходно томе да је као Његово тело "пуна Онога који све испуњава у свему", потребно је, на то је и позвана, да се испуни "до потпуне пунине Божје" (Еф 3, 19). У оној мери и како буде пуна божанске пуноће која у Христу живи телесно, у тој ће се мери и "рађати род достојан покајања", у свима димензијама индивидуалног и друштвеног живота.

Уколико, пак, Црква, макар у неким својим деловима, потпуно изгуби везу са божанском пуноћом која у Христу живи телесно и постане као со која обљутава, онда јој у тим деловима ништа не преостаје "осим да се проспе напоље и да је људи изгасе" (Мт 5, 13), тј. ако није у служби друштва као она која није од овога света, онда је непотребна друштву. Јер оно што је у највећој мери потребно друштву, то је служба из божанственог човекољубља, што је посведочио Исус Христос тиме што је дошао не да Му се служи већ сам да служи и душу своју положи за многе.

Извор: www.eparhija-gornjokarlovacka.hr

АРХИЕПИСКОП ЈОВАН ОСУЂЕН НА ТРИ ГОДИНЕ ЗАТВОРА

Данас је завршен најновији, политички монтиран судски процес против Архиепископа охридског г.г. Јована, Епископа брегалничког г. Марка, Епископа стобијског г. Давида, јеромонаха, игуманија, монахиња и верника Православне Охридске Архиепископије. Судија г. Ивица Стефановски је саопштио пресуду која гласи: сви оптужени су криви! Архиепископу охридском г.г. Јовану, суд је изрекао затворску казну у трајању од три године, а осталим оптуженицима суд је изрекао условну казну од две године затвора, која ће постати активна уколико дело буде поновљено у следећих пет година! Суд је донео и пресуду којом ће бити конфискована имовина Православној Охридској Архиепископији!

Дуги низ година уназад, увелико је познат свима већ пословичан факт из међународних извештаја, где је македонско судство назначено једним од најпроблематичнијих сегмената нашег друштва, управо због корумпираности и подложности политичким утицајима. Овај политички монтиран судски процес, постао је доказом поменутих међународних извештаја о Р. Македонији. Овакви монтирани судски процеси потпуно показују да судови служе политичким обрачунима, чиме се изнова потврђује став о државном спонзорству и заштити монопола расколничке Македонске православне цркве те истовремено гажење верских слобода и прогона на верској основи Православне Охридске Архиепископије. Ова последња пресуда је седма затворска пресуда изречена Архиепископу Јовану, који је већ дуже време политички затвореник у Р. Македонији!

Конечно, овом и оваком пресудом и сама расколничка Македонска православна црква губи шансу за решавање проблема раскола у коме пребива, при том учвршћујући представу о себи, распрострањену целим православним светом, као верској организацији - творевини једног прошлог система, која активно учествује у прогону канонске Православне Охридске Архиепископије у Р. Македонији!

Што се тиче појединих медијских инсинуација, које су се појавиле данас, обавештавамо јавност да, само сујеверни или неупућени у веру, могу да разумеју условне реченице као некакву клетву! Православна Охридска Архиепископија никада ни на кога није бацала клетве, иако је таквих примера било у историји Цркве. Илустрације ради, навешћемо један такав пример: Свети Василије Острошки купује земљу за Цркву, а потом за њу бива неправедно оптужен, и исти тај посед му конфискује локални кнез. Када се свети Василије Острошки пожалио Патријарху Максиму, Патријарх кнезу шаље писмо следеће садржине: „...и уколико неко од вас хришћана покуша да изврши одузимање те земље од манастира названог - Острог, таквоме рушитељу, Господ нека одузме и његов дом, и њега самог, и његове синове, и његову стоку и сво његово имање, Господ нека уништи изненада, и његов траг и корен да буде затрт за навек. Амин.“ Упућенима у верску проблематику је познат потоњи след догађаја!

Када престану да функционишу правни, тада на снагу ступају духовни закони! Сви у Православној Охридској Архиепископији се моле, да поменути духовни закони не захвате никог, већ да превлада разум, за добробит свих грађана, за добро Р. Македоније.

БЕСЕДА ПОД ГОРОМ - О крви праведника

Таква је судбина, браћо, нашег рода, да се најбољи у њему морају жртвовати, да би мањи и лошији могли живети.

Стефан Јеврејима:

*Ви се једнако противите духу светом;
како ваши оци, тако и ви.
А (Јевреји) засипаху камењем Стефана,
који се мољаше Богу и говорише:
Господе Исусе, прими дух мој.
Онда клече на колена и повика иза гласа:
Господе, не прими им ово за Грех.
И ово рекавши умре.*

*Блажени прогнани правде ради,
јер је њихово царство небесно.
Праведник ће од вере своје жив бити
(Дела ап. 7, 51-60; Матеј 5, 10; Пр. Авак. 2, 4).*

*Кад бисмо, као јунаци, остајали чврсти у
борби, видели бисмо помоћ Божју да нам силази
с неба. De imitatione Christi, lib. I cap. XI, 4.*

Из крви је поникла наша вера, драга браћо; из крви њеног оснивача и његових апостола, из крви оних херојских душа, које Бог с времена на време шаље људској раси, да је учине бољом и благороднијом. Као што млада биљка потребује много влаге за свој узраст и одржање, тако и свака вера у младости својој потребовала је много крви, и то крви праведничке. А наша вера, која је најблагороднија међу верама, потребовала је и најблагородније крви за свој узраст и одржање.

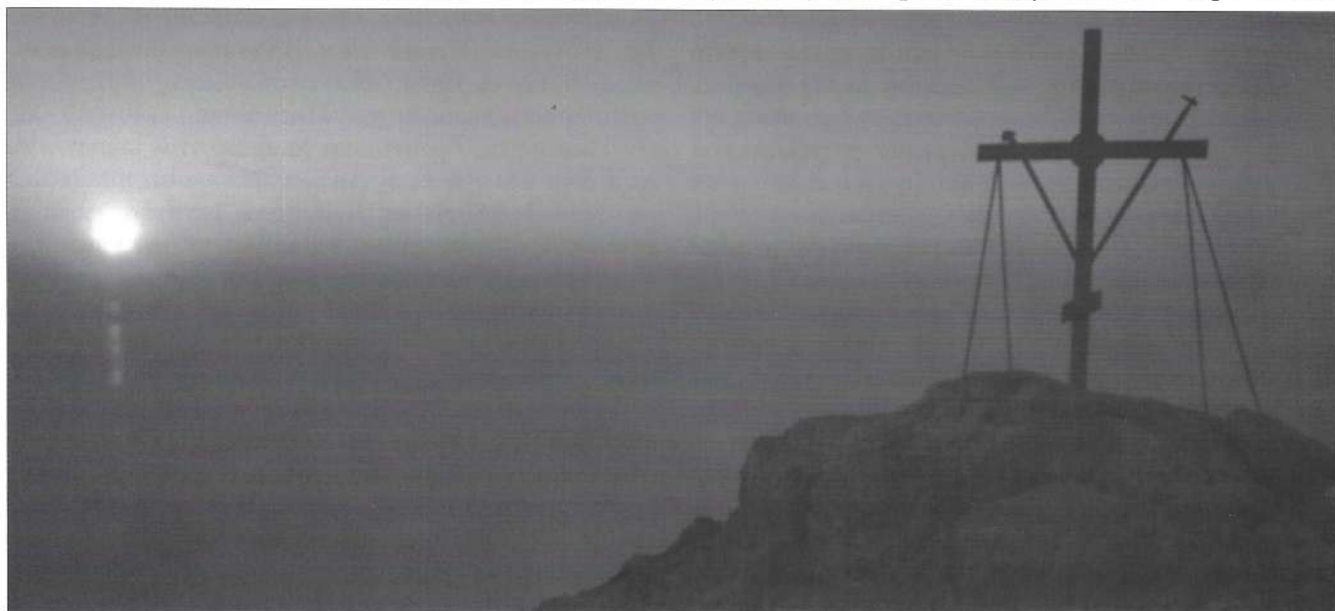
Таква је судбина, браћо, нашег рода, да се најбољи у њему морају жртвовати, да би мањи и лошији могли живети. Пожртвовањем своје најбоље браће људи се спасавају. Све најбоље,

што се у људском роду одгаји, мора да се принесе на жртву ради искупљења већине. Зато су људи од вајкада и веровали, да само праведничка крв спасава и искупљује. Велики људи и не долазе у свет, да уживају радости света, но да те радости открију и омогуће својој малој браћи. Али ова њихова браћа често их не разумеју и не слушају, но их гоне и муче и на стотине начина смрти предају.

Но Бог тако хоће, драга браћо, да велики људи у смрти постану још већи, још моћнији, још речитији. Кад уста њихова замукну, крв њихова виче и враћа људе са њихових вратоломних, заблудних странпутица. И тад се тек људи враћају, у стиду и покајању, на оно место, где су крв великог човека пролили, подижу му споменик, и тек тада ударају оним путем, који им је он, посланик Божји, за живота свога указивао!

Израиљски народ поубијао је редом своје пророке, а кад ових више није било у животу, подизао им је споменике. Грчки народ дао је чашу отрова своме најбољем сину, чијим именом су се заклињали најумнији људи доцнијих времена. Па и ми Срби морамо се заруменети од стида пред понеким листовима наше историје, на којима су уписана имена оних, који су много или све жртвовали за добро свога народа, но којима се народ није заслужно одазвао. И историје осталих народа пружају довољан број примера невиног жртвовања и праведничког страдања.

Но, нашто тражити друге примере код примера нашег Спаситеља? Његов живот само је један низ пожртвовања за људски род и један низ неправде људског рода према њему. Његова смрт ништа

друго није до печат и круна његових пожртвовања и његових страдања. Христос је врло добро разумевао историјски закон, по коме се сви они морају много жртвовати, који неко велико дело међу људима мисле да остваре.

Он је знао да је његово највеће и да зато и највеће жртве изискује. Он је предвиђао Голготу и за себе и за своје следбенике. С тога је и говорио овима о ономе, што им предстоји. Говорио им је, да сви они, који хоће да буду со и светлост земљи морају бити од људи гоњени, мучени, на судове извођени и неправедно осуђивани. Храбрио их је, да не би клонули у трпљењима. Истицао им као најбоље примере човечјег рода оне, који се за дело његово највише жртвују.

Али ученици његови нису појмили проповед о тако безмерном пожртвовању. Они су мислили, као и остали њихови земљаци, да је царство Божје много јевтиније, да ће оно доћи, као мана с неба, без људског труда и напора. Тако доцније постале су им речи њиховог учитеља јасне, доцније, кад су Њега видели на крсту; или још доцније, кад је дух његов почео и њих да подстрекава на пожртвовање. Ми их видимо тад, како се и они, један за другим, жртвују за велико дело Божје.

Пожртвовање једнога, дакле, подстакло је њих десетину на пожртвовање, ова десетина других стотину, ова стотина других хиљаду - док наша вера није толико порасла и Ојачала у свету, да више није потребовала крвних жртава.

Ми често радо размишљамо о овом младалачком добу наше вере, онако исто као што се радо сећамо наше сопствене младости. И данашње празновање једнога од оних, који су крвљу својом помогли узрасту наше вере, подсећа нас на оне прве дане, кад се црква Христова у свету образовала. Помозимо се мислима, браћо, и пренесимо се за час у оно пунозначајно доба.

I

Судије Христове погрешно су рачунале, да ће распећем свога великог противника и дело Његово уништити. Но квас је био замешен и он је у потаји бујао. Није много прошло, па је тајно постало јавно. Пред ове судије израиљске почели су једнога дана изводити некакве људе, који су по Јерусалиму и околини узрујавали народ вешћу, да је распети пророк из Назарета васкрсао и да живи.

То су били ученици Христови. Главари су били изненађени видећи пред собом људе просте, неуке, сироте, како ватрено и одлучно говоре о Исусу као посланику Божјем. и о путу живота, који је он проповедао, као једином путу спасења. Главари најпре прете и кажњавају, потом наређују гоњење без поштеде. Узалуд све. Апостоли нове вере не узмичу, не страхују, но продужују обраћати свет у своје коло. Њихов је број био мален, њихова средства никаква; но њихова снага није лежала ни у броју ни у богатству, но у непоколебљивој вери у скору победу Исуса над светом, у скоро

извојевање царства Божјега. Ова непоколебљива вера испуњавала је сву душу њихову; њоме су се они крепили на заједничким молитвама, њоме храбрили и тешили у тешким часовима гоњења и страдања. Ова вера чинила је сироте рибаре галилејске речитим, непобедним. Такви су били сви, такав је био и млади Стефан.

Млад, и у лицу као анђео, Стефан је био тако одважан и тако речит, да су се његови противници морали обманом и клеветом служити против њега. Оптужили су га за хулење на стару израиљску веру. Изведен пред суд Стефан и не покушава себе да брани, но да судије своје приведе к својој вери. Пресуда је брзо била готова - страховита пресуда! - а још брже извршена. Око младог апостола хришћанског стајала је маса разјареног света, с камењем у рукама, готова да пресуду изврши. Лице младићево окретало се десно и лево, тражећи по разјареној маси својих сународника једног јединог човека, који би га био разумео и који би његову праведну ствар у одбрану узео. Ни једног! Куда год би се мучеников поглед омакао, камење је летело на њега, да ућутка она уста, која су онако речито говорила, да унакази оно лепо лице, које је тако многе за Христа задобило, и да што пре приведе к смрти онога, који је живот проповедао. Под градом од камења Стефан је испустио душу своју с погледом управљеним у небеса, која су се пред његовом вером отвараа и сјај божанског престола му показивала.

Крв Стефанова прва је после голготске крви, која је веру нашу залила. Стефан се први принео на жртву вери Христовој; - у томе лежи његова слава, у томе и разлог поштовању, које му је црква Христова кроз векове одавала и које му ми данас, као црква Христова, с овога места одајемо.

II

Ми одајемо поштовање пожртвовању херојске душе Стефанове, јер ми сматрамо пожртвовање за добро и спас наше браће као дело достојно дивљења и подражавања. Херојство је у Хришћанству било увек високо цењено: оно се и данас не мање цени. Јер, у истини, Хришћанин бити не значи друго до херој бити, тј. бити човек, готов да се жртвује за ствар човечанства или за ствар Бога.

Има људи, браћо, има их у другом свету, има их и код нас - и број њихов, нажалост, никако се не смањује - који су неуморни у тврђењу, да је хришћанска вера преживела, пошто она учи људе пожртвовању, тј. нечему. што је противно природи и природним законима. Природа је, веле ови људи, створила човека с многим потребама. Ове потребе човек мора задовољавати, ако жели срећно да живи. И уколико један човек своје природне потребе обилније задовољава, у толико срећније живи.

Жртвовати другоме оно, што једном човеку треба, противи се природи. У природи влада један апсолутни закон, то је закон самоодржања. Све, што год се у животу појави, тежи у животу и да се одржи. Онај, ко жртвује нешто од својих добара, свога

здравља, ума, богатства, тај нарушава онај закон о самоодржању, коме се цела васиона покоравала. Како може немоћни човек да се противи оном свемоћном закону? Како може људска малена снага да пркоси огромној снази природе.

Зато, довикују ови чудни учитељи, - које ја не мрзим, но за чији душевни мир страхујем - повинујмо се природи! Живимо сходно природи! Бринимо само за себе! Усавршавајмо, задовољавајмо себе! Живот је кратак, искористимо га за себе. Не чинимо по могућству другима зла, но не чинимо им ни добра!

Но замислите, драга браћо, да сви људи усвоје ово мишљење! Шта би било од друштва, од човечанства, од културе? Све би се морало распасти; сва заједничка добра човечанства пропала би, и човек би спао на онај ступањ, на коме горска дивљач живи. Јер горска дивљач зна инстинктивно само за један закон, за закон самоодржања. Али и ово није сасвим тачно, јер и горска дивљач често се уздиже над инстинктом самоодржања и показује понекад дивне примере самопожртвовања.

Тако, лав не једе сам свој плен, но доноси га и дели са лавицом и младунцима својим; орао гладан носи у канџама храну својим орлићима; - а и један и други изложиће се животној опасности у одбрану свога порода од непријатељског напада.

Овакве појаве код животиња не могу се подвести под закон самоодржања. То је инстинктивно или полусвесно, или свесно пожртвовање за друге. То је одвајање од свога добра и свога живота и давање другима.

Куд и камо је ово пожртвовање за свој пород силније и изразитије код човека! Један отац породице жртвује својој деци све време своје, сву бригу, сав труд и све мисли своје. Био он богат или сиромаш! Радник у хучној фабрици окреће машински точак а мислима је својима дома; можда над болесним дететом, које је то јутро у ватри и писку оставио. Чело очево пробија леден зној. Ах, кад би време брже пролазило!

Или, замислите, шта би једна мајка жртвовала, да своје болесно дете спасе! Сто живота да има, или једну пуну планету злата, или све сунчеве зраке, кад би могла похватати, - све би дала у порез смрти, само да јој дете остави у животу.

Или узмите пожртвовање за један шири круг од породице, за отаџбину! Једном родољубу, био он владалац или државник или обичан грађанин, његова је отаџбина предмет највеће бриге и старања. Наши јунаци из Устанка пунили су топове својим сребром и златом и тукли тиране своје слободе. Наши генијални слепци молили су, да их увежу у седла коњима и да их пуне међу непријатеље, како би ови о њихове кости оружје своје иступили.

Или још један шири круг - човечанство! Узмите једног научника! Он има опет свој олтар, коме је у стању све жртвовати. Ми се находимо, браћо, у овом свету као у једном лавиринту најчуднијих ствари и појава. Ми видимо како пред нама посведневно

ничу нове форме живота, како се развијају и како их нестаје, да се опет поново појаве. Ми посматрамо многе природне, загонетне, појаве, којима не знамо ни узрока ни смисла. Живот наш био би светлији и угоднији, кад би ми све те ствари и појаве упознали. Научник се сав предаје испитивању неиспитаног, тајанственог. За њ нема ништа тако драгоцену, што он не би жртвовао, само да дође до једног новог открића, којим би се људско знање умножило и једна свећа више упалила у таму нашег незнања и наших заблуда.

Колико је и колико учених и богатих, који су мирно и блажено могли код своје куће живети, отисло се, да испитује поларне пределе наше земље, и у том покушају нашло смрт у леду и зверским чељустима! Колико је научника претрпано снегом или прогутано морем или пострадао у дивљим, неиспитаним пустињама! Један славни лекар, да би тачно, на себи, испитао ток колере, прогутан је масу заразних колерних бацила. Један велики социолог жртвовао је своје огромно имање покушају, да људско друштво реформише, постављајући га на једну солиднију и праведнију основу. Недавно новине извештаваху, да је један енглески испитивач радијума изгубио руке у служби науке.

Сви ови примери, драга браћо, и небројени други, најречитије сведоче, да пожртвовање није нешто неприродно, но баш нешто, што лежи у

природи свих разумних створења, нешто што се није само у стара времена дешавало, но што се и данас све једнако дешава. И кад наша вера тражи од нас пожртвовање, она не тражи ништа, што би се природи нашој противило, но нешто што је у природи засновано.

Па ипак, наша вера и наша природа нису једно и исто. Наша вера тежи да нашу природу оплемени, облагороди, да је уздигне, такорећи, над самом собом, да је учини надприродом, да човека створи надчовеком. Наша природа је конзервативна, наша вера је напредна.

Природа тежи да нас задржи при нашим старим навикама, вера нам не дозвољава ни часа да будемо задовољни са самим собом и да стојимо. Вера тражи од нас непрекидно обновљено срце и препорођену душу; она сваком од нас поставља свако вече питање: Јеси ли данас постао бољи и савршенији него што си јуче био? Природа је наша као један груб, неуглачан камен, из кога уметник израђује најдивније облике. Вера је неуморна у глачању наше природе.

Може неки човек мислити да је већ достигао савршенство, но то његово мишљење вера ће одбацити, као што је одбацила хвалисаву молитву фарисејеву. Јер деца вере, браћо, нису они, који мисле, да су достигли савршенство, но они, који осећају глад и жеђ за савршенством. Благо гладнима и жеднима савршенства, јер то су прави синови Оца небесног! Само гладним и жедним правде и истине вера је од потребе; онима, који су само задовољни, вера не треба. Они, који једном идеалу теже - а сви су идеали, браћо, у Богу - морају пре свега веровати у тај идеал. Само се на вери идеали оснивају, и само се вером ка идеалима греди. А безбројни су ступњевии на оним степеницама, уз које нас наша вера диже ка идеалу.

Оне почињу од човека животиње, а завршују се бого-човеком; њихов је један крај у царству инстинкта а други у царству духа. Бежати од свог сопственог животињства и приближавати се Богу, савршеном Оцу васионе, то је битни налог наше вере. А тај је пут и тежак и заморан. Зато је и напредовање човечанства у облагорођењу духа и срца споро. Сваки појединац мора у томе да покаже напредак, да би га цело човечанство могло показати. - Зато нам наша вера и налаже да се у животу сачекујемо, да се довикујемо и да се узајамно подржавамо на великом путу ка савршенству. Наша вера ставља нам двоје у дужност: да гледамо преда се и крчимо пут напредку, и да гледамо за се, да помажемо и нашој слабијој, немоћнијој заосталој браћи, да нас стигну и да се попну на онај степен, на који је наш труд и наш дар, који није наш но Божји, нас попео. Јер Бог неће само једног напредног човека, Он хоће једно напредно човечанство. А пут који води једном напредном човечанству зове се пожртвовање богатих за сиромашне, учених за неучене; пожртвовање великих за мале, пожртвовање појединаца за целину.

III

А кад се жртвујемо, браћо, не очекујмо одмах награду и захвалност оних, за које се жртвујемо. Она ће често задоцнити, често и сасвим изостати. Често пута ће се први бацати каменом на нас они, који су хлеб наш јели. Често ће нас прво гурати у пропаст они, који су се нашом снагом и помоћи уздигли у власти и богатству над нама. Често пута ће они, којима смо ми живот спасли, нама смрт желети. Често ће они, којима смо ми скућили, радити да нама раскуће; а они, којима смо ми част очували, да нас учине нечасним.

Често ћемо се осетити остављени од своје деце и својих пријатеља, непризнати од своје отаџбине, а презрени од целог човечанства. И тад ће се наше увређено срце стезати, а груди проламати вапајем: ах, зар сам ја то залужио од своје деце, коју сам у зноју и труду, с толико љубави, однеговао? Ах, зар да ме оставе они пријатељи, који су за мојом трпезом јели и пили, и мојим добром као својим располагали? Ах, зар отаџбина, којој сам ја толико одан био, да заборави на свога сина? Зар човечанство нема милости према једном члану своме, који је своју срећу његовој срећи жртвовао?

Али, на наше уздахе и наше вапаје ми ћемо добијати само ироничне одговоре. И ми ћемо се осетити сасвим усамљени у овом широком свету. Наш поглед неће имати где зауставити се на земљи, и наше ће се очи дићи тад к небу, као и Стефанове, тражећи тамо бољег одговора и боље утехе. Ми ћемо се обратити с последњим горким вапајем сјајним звездама, што у ноћи онако чудно трепере, и којима се сваке ноћи милиони оних, који на земљи трпе, обраћају за утеху. Ми ћемо их запитати: О звезде, јесте ли живе? Да ли се вашим треперењем смејете несрећи мојој или треперите од ужаса, посматрајући одозго незахвалност и неправду људску? Има ли кога на вама или за вама, звезде, ко би ми правду и утеху доделио? Треба ли, да се надам, или да овај прашљиви живот што пре у прах претворим из кога је и постао?

И тад ће се јавити Онај, који нам се дотле чинио ћутљив и неосетљив. Бог ће проговорити, браћо. из сваке звезде, из целе васионе, из нас самих: Не бој се, ја сам с тобом! За мене си се жртвовао и за мене си трпео; знај, да сам се Ја кроза те жртвовао и трпео. Не тражи награду од оних, КОЈИ су гори од тебе и који не знају шта раде, него од мене тражи награду, јер си и на моме послу радио. Трпи и веруј, да је код мене крајња победа!

И кад будемо чули овај свети, божански глас, ми ћемо заборавити на све ударце, које нам земаљска неправда и незахвалност наносе. Наше ће срце бити успокојено, а наше лице обасјано нашом вером у Бога као и лице првога хришћанског мученика Стефана. И ми ћемо бити тада у стању као и он да се молимо за неразумне и незахвалне овога света: Господе, не прими им ово за грех! Амин.

Говорена на Светог Стефана

АКТУЕЛНОСТИ са интернет презентације епархије горњокарловачке

Прослава манастирске славе у Гомирју

[07. јул 2013. г.]

Бденијем у навечерије празника, отпочела је прослава манастирске славе.

Дана 07.07.2013. године, када наша Света, Саборна и Апостолска Црква прославља Рођење Светог Јована Крститеља (Ивањдан), Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Г.Г. Герасим, служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Гомирју уз саслужење свештенства шумадијске и горњокарловачке Епархије. После Свете Литургије и резања славског колача, Владика Герасим се надаћу беседом обратио верним, говоривши о значају данашњег празника, истакавши да је Свети Јован Крститељ путеводитељ ка љубави, спасењу и коначном циљу, животу у Царству Божијем.

Архијерејска Литургија у капели Светог мученика Кнеза Лазара

[28. јун 2013. г.]

Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Господин Герасим служио је данас, на празник Светог мученика Кнеза Лазара и свих светих мученика српских-Видовдан, Свету Архијерејску Литургију у капели Светог мученика Кнеза Лазара на православном гробљу у Карловцу. Његовом Преосвештенству Епископу Герасиму саслуживали су: протојереј-ставрофор Славиша Симаковић, јереј Саша Умићевић и ђакон Предраг Сушић.

После заамвоне молитве служен је парастос за војнике и војсковође који су своје животе положили за православље и отечество

од Косовске битке до данашњег дана.

По завршеној Литургији сабраном народу празник је пригодном бесједом честитао Преосвећени Владика.

Резултати пријемног испита за 2013. годину

[01. јул 2013. г.]

На пријемном испиту који је одржан 01. јула текуће године у манастиру Пресвете Богородице Тројеручице у Доњем Будачком, за нашу Епархију примљени су следећи кандидати:

1. Немања Гајић из Приједора, (Богословија Света Три Јерарха у манастиру Крки);
 2. Немања Јовић из Карановца, (Богословија Света Три Јерарха у манастиру Крки);
 3. Драган Мркшић из Сарваша, (Богословија Света Три Јерарха у манастиру Крки);
 4. Марко Поповић из Чесме, (Богословија Светог Петра Дабробосанског у Фочи);
 5. Марко Дедић из Гредице, (Богословија Светог Петра Дабробосанског у Фочи).
- Свим примљеним кандидатима, желимо успешно школовање и окончавање богословских студија

Епископ Герасим посетио парохију перојско-пулску

[25. јун 2013. г.]

Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки г. Герасим посетио је 25. јуна 2013. године парохију перојско-пулску у оквиру чега је обишао и маслињаке црквене општине перојско-пулске. Епископ Герасим је обишао и катедралу св. Власија (Влахо – Блаж) у Водњану у којој се чува преко 250 моштију, као што су од: Св. апостола Петра и Павла,

светих Јеванђелиста, св. Трифуна, св. мученика Севастијана, св. Варваре и многих других.

Парастос на Јадовну

[24. јун 2013. г.]

На духовски понедељак, 24. 06. 2013. године, поводом обиљежавања годишњице страдања на Јадовну, над Шарановом јамом, Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Г. Г. Герасим уз саслужење свештенства и монаштва епископије горњокарловачке, служио је парастос за све убијене православне Србе у јамама Јадовна.

Епископ Герасим служио у Богородичином манастиру

[17. јун 2013. г.]

У недјељу, на празник Светих Отаца, Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки г. Герасим, служио је свету архијерејску Литургију у манастиру Богородице Тројеручице у Доњем Будачком. Епископ Герасим је у својој бесједи говорио о богословљу Светих Отаца које је усвојено и потврђено на светим и великим васељенским саборима истичући да нема свако толику слободу да гради себе и назива учитељем и чуваром предања и традиције. Управо то проповиједа и Црква, која благодаћу Светога Духа није а нити може од свог учења и дјеловања да се удаљи, како то лажни и самоназвани борци за вјеру тумаче, казао је Епископ Герасим.

Прослављена храмовна слава на Коларићу

[13. јун 2013. г.]

Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Господин Герасим служио

је на Спасовдан, 13. јуна ове године, Свету Архијерејску Литургију у храму Вазнесења Господњег на Коларићу. Епископу Герасиму саслуживали су: јереј Саша Умићевић, јереј Жељко Видаковић и ђакон Предраг Сушић. После узнесене заамвоне молитве, владика је благословио славско кољиво и колач. Након Литургије Епископ Герасим је надахнутом беседом о Вазнесењу Господњем поучио верне, рекавши да је ово догађај којим наш Спаситељ Исус Христос пролази изнад космоса отварајући нам врата Царства Божијег. У наставку овог сабрања приређена је трпеза љубави у дому домаћина, јереја Жељка Видаковића.

Архијерејска Литургија у Карловцу

[09. јун 2013. г.]

У Недељу Слепога, 09. 06. 2013. године, Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Г. Г. Герасим служио је Свету архијерејску Литургију у Саборном храму Светог Николе у Карловцу. Његовом Преосвештенству саслуживали су протојереј-ставрофор Славиша Симаковић, јереј Саша Умићевић и ђакон Предраг Сушић.

Архијерејска Литургија у Карловцу

[26. мај 2013. г.]

У Недељу Раслабљеног, 26. 05. 2013. године, Његово Преосвештенство Епископ далматински Г. Г. Фотије служио је Свету архијерејску Литургију у Саборном храму Светог Николе у Карловцу уз саслужење надлежног Епископа горњокарловачког Г. Г.

Герасима, протојереја-ставрофора Славише Симаковића, јереја Саше Умићевића и ђакон Предрага Сушића. На крају Свете Литургије Епископ Герасим је поздравио Епископа Фотија, захваливши се на Његовој посети нашој Епархији. Потом се Епископ Герасим надахнутом беседом обратио верним, поучивши их како да са љубављу према Васкрслем Господу Исусу Христу превазиђу нашу расхлабљену природу, која је створена за зивот вечни у Царству Небеском.

Архијерејска Литургија у Огулину

[12. мај 2013. г.]

Данас на Томину недељу и празник Светог Василија Острошког, Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Г. Г. Герасим служио је Свету архијерејску Литургију у храму Светог Великомученика Георгија у Огулину. Његовом Преосвештенству саслуживало је свештенство зворничко-тузланске и горњокарловачке епархије. Након заамвоне молитве, Епископ Герасим је крстио Димитрину, кћерку надлежног пароха огулинског протојереја Милана Симића. На крштењу је кумовао протонамесник Ненад Ђурић. По завршетку Литургије Епископ се пригодном беседом обратио верним, говоривши о Светом апостолу Томи и путу Светог Василија Острошког којим и ми треба да ходимо.

Оштећено и оскрнављено српско православно гробље у Црном Поток у код Топуског
[11. мај 2013. г.]
Непознати починиоци оштетили су осамнаест

надгробних споменика, те почупали и разбацали крстовете на православном гробљу у Црном Поток у Општини Топуско. Скидана су пластична слова са дрвених крстова, па се мештани са разлогом питају да ли је то урађено ради препродаје сировине или је ипак посреди нешто друго, много озбиљније. Свима тешко пада овај вандализам, али нарочито породици која је пре неколико месеци сахранила вољеног члана своје породице. Крст усопшег, нашега брата, прободан је ножем, слова су скинута и као подсетник на све то остављен је нож који зло сведочи и засигурно нешто поручује. Ово сатанистичко дело одиграло се на Васкрс, највећи хришћански празник.

Епископ Герасим примио бискупа сисачког г. Владу Кошића

[09. мај 2013. г.]

Данас у пријеподневним часовима, Његово Преосвештенство епископ г. Герасим у присуству протојереја-ставрофора Славише Симаковића архијерејског намјесника карловачког, јеромонаха Наума и ипођакон Зорана Живковића, примио је у епископском двору у Карловцу, Његову Преузвишеност господина Владу Кошића, бискупа сисачког. У пратњи бискупу био је и часни Бранимир Маточић, жупник у Пешћеници, повјереник за екуменизам сисачке бискупије. Током разговора владика и бискуп, говорили су о ситуацији у црквама, на терену који обухватају епархија и бискупија, као и о другим актуелним питањима данашњице.

Прослављена храмовна слава у Двору на Уни
[07. мај 2013. г.]
Данас када наша Света, Саборна и Апостолска

Црква прославља Васкршњи понедељак и Светог Великомученика Георгија, Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Господин Герасим служио је Свету Литургију у цркви Светог Великомученика Георгија у Двору на Уни. Његовом Преосвештенству саслуживали су: јеромонах Наум, протојереј Далибор Танасић, протојереј Радослав Анђелић и ђакон Предраг Сушић. После заамвоне молитве Епископ је осветио славко жито и славске колаче. Након Литургије Епископ Герасим је поздравио верне речима „Христос Васкрсе, Ваистину Васкрсе“, а потом одржао пригодну беседу о Светом Великомученику Георгију, поучивши присутне да својим животом и делом сваким даном све више следују васкрслем Господу и Његовој светој вољи и светој Цркви, којој је следовао и оваг богоугодник.

Васкршња Литургија у Саборном Храму у Карловцу

[05. мај 2013. г.]

Дана 05. 05. 2013. године, Његово Преосвештенство Епископ Горњокарловачки Г. Г. Герасим служио је Васкршњу Литургију у Саборном храму у Карловцу. Његовом Преосвештенству Епископу Герасиму саслуживали су: протојереј-ставрофор Славиша Симаковић, јереј Саша Умићевић и ђакон Предраг Сушић. Васкршњу посланицу Његове Светости Патријарха српског Господина Иринеја прочитао је протојереј-ставрофор Славиша Симаковић. После замвоне молитве, Владика Герасим осветио је васкршња јаја, која су подељена верном народу. Након завршене Литургије Владика се обратио вернима честитајући им највећи и најрадоснији

празник Христовог Васкрсења уз радосни васкршњи поздрав: Христос Васкрсе, Ваистину Васкрсе!

Архијерејска Литургија и крштење у Карловцу

[04. мај 2013. г.]

На Велику суботу у Саборном храму у Карловцу Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Господин Герасим, служио је Свету архијерејску Литургију Василија Великог уз саслужење протојереја-ставрофора Славише Симаковића, јереја Саше Умићевића и ђакон Предрага Сушића. У току Литургије извршен је чин Свете Тајне Крштења над слугом Божијим Доротејем Гојковићем. После Свете Литургије Епископ Герасим је честитао крштење новопросвећеном и беседом се обратио свим присутним говорећи о значају живота у Христу и опредељењу за Царство Небеско.

Велики четвртак

[02. мај 2013. г.]

У саборном храму у Карловцу, на Велики четвртак страсне недеље великог поста 02. маја 2013. године, Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки г. Герасим слижио је свету архијерејску Литургију. Његовом Преосвештенству саслуживали су: протојереј-ставрофор Славиша Симаковић, јереј Саша Умићевић и ђакон Предраг Сушић. На Велики Четвртак у поподневним часовима у манастиру Пресвете Богородице Тројеручице служено је јутарње богослужење на коме је извршено читање дванаест страдалних јеванђеља, односно јеванђеља која говоре о страдању Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа.

А Д Р Е С А Р

ПРАВОСЛАВНА ЕПИСКОПИЈА ГОРЊОКАРЛОВАЧКА

Славе Рашкај 14; 47 000 Карловац; Република Хрватска

телефон: 00385 (0)47 642 531; факс: 00385 (0)47 642 532; e-mail: episkop@eparhija-gornjokarlovacka.hr

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У КАРЛОВЦУ (I)

ПРОТОЈЕРЕЈ-СТАВРОФОР
САВЕШИЋ СИМАКОВИЋ

Целестина Медовића 11; 47 000 Карловац

tel: +385 (0)47 411 506 mob: +385 (0)95 87 87 197
fax: +385 (0)47 411 506 e-mail: simakovic@gmail.com

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У ДВОРУ

ПРОТОЈЕРЕЈ
РАДОСЛАВ АНЂЕЛИЋ

Миле Б. Чађе 46; 44 440 Двор

tel: +385 (0)44 871 811 mob: +385 (0)98 56 36 13
fax: +385 (0)44 871 811 e-mail: spc1@optinet.hr

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У ПУЛИ

ПРОТОЈЕРЕЈ
ГОРАН ПЕТКОВИЋ

Перој 19; 52 215 Водњан

tel: +385 (0)52 520 654 mob: +385 (0)98 979 30 38
fax: +385 (0)52 520 654 e-mail: spco_pula@yahoo.com

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У КАРЛОВЦУ (II)

ЈЕРЕЈ
САША УМИЋЕВИЋ

Тина Ујевића 5; 47 000 Карловац

tel: +385 (0)47 417 018 mob: +385 (0)95 511 46 69
fax: +385 (0)47 417 018 e-mail: sasa_umicevic@live.com

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У РИЈЕЦИ (I)

ПРОТОЈЕРЕЈ-СТАВРОФОР
ЛИЊО КОСТИЋ

Ивана Зајца 24/1; 51 000 Ријека

tel: +385 (0)51 335 399 mob: +385 (0)91 514 82 50
fax: +385 (0)51 324 160 e-mail: spco-na-rjeci@ri.t-com.hr

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У ОГУЛИНУ

ПРОТОЈЕРЕЈ
ЛИЈАН СИЛИЋ

Б. Франкопана 16; 47 300 Огулин

tel: +385 (0)47 532 475 mob: +385 (0)98 130 05 31
fax: +385 (0)47 532 475 e-mail: spco-ogulin@live.com

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У КОЛАРИЋУ

ЈЕРЕЈ
ЖЕЉКО БИДАКОВИЋ

Коларић 67; 47 220 Војнић

tel: +385 (0)47 883 519 mob: +385 (0)99 201 40 15
fax: +385 (0)47 883 519 e-mail: zeljkovidakovic19@yahoo.com

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У РИЈЕЦИ (II)

ПРОТОЈЕРЕЈ
МАРКО БУРИЋ

Ивана Зајца 24/1; 51 000 Ријека

tel: +385 (0)51 335 399 mob: +385 (0)98 520 711
fax: +385 (0)51 324 160 e-mail: rijeka.marko@gmail.com

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У ДОЊОЈ ЛАПАЦИ

ЈЕРЕЈ
ПРЕДРАГ ПАЈТЕЛИЋ

Маршала Тита 11; 53 250 Доњи Лапац

tel: +385 (0)53 765 154 mob: +385 (0)99 596 25 69
fax: +385 (0)53 765 154

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У ТОПУСКОЈ

ПРОТОЈЕРЕЈ
ЛИЈАБ РИСТИЋ

Прилаз г. Драшковића 2а; 44 415 Топуско

tel: +385 (0)44 733 329 mob: +385 (0)91 585 05 46
fax: +385 (0)44 733 329 e-mail: spco.topusko@hi.t-com.hr

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У С. МОРАВИЦАЈ

ПРОТОЈЕРЕЈ-СТАВРОФОР
ЈЕЛЕНКО СТОЈАНОВИЋ

Докмановић 10; 51 325 Моравице

tel: +385 (0)51 877 137 mob: +385 (0)98 801 051
fax: +385 (0)51 877 137 e-mail: spco-moravice1@net.hr

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У ГРАЧАЦУ

ЈЕРЕЈ
ЈУГОСЛАВ МАКОШИЈЕВИЋ

К. Степинца 82; 23 440 Грачац

tel: +385 (0)23 789 08 64 mob: +385 (0)95 509 43 28
fax: +385 (0)23 789 08 64

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У ГЛИНИ

ПРОТОЈЕРЕЈ
СЛОБОДАН ДРАКУЛИЋ

Хрватска 20; 44 400 Глина

tel: +385 (0)44 880 615 mob: +385 (0)98 977 17 32
fax: +385 (0)44 880 615 e-mail: slobodan.drakulic@hi.t-com.hr

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У ДРЕЖНИЦИ

ПРОТОЈЕРЕЈ
ЛИЈАШ ОРЕЋ

Спомендом 66; 47 313 Дрежница

tel: +385 (0)47 566 179 mob: +385 (0)98 983 35 38
fax: +385 (0)47 566 322 e-mail: spco@dreznica.net

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У ПЛАШКОЈ

ЈЕРЕЈ
ГОРАН СЛАВНИЋ

Прве гардијске бригаде 1/а; 47 304 Плашки

tel: +385 (0)47 573 456 mob: +385 (0)95 880 36 36
fax: +385 (0)47 573 456 e-mail: goranslavnic@gmail.com

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У ПЕТРИЊИ

ЈЕРЕЈ
СЛАВКО ШАРАЦ

Владимира Назора 13; 44 250 Петриња

tel: +385 (0)44 813 419 mob: +385 (0)95 533 72 22
fax: +385 (0)44 813 419 e-mail: slavko.79@mail.ru

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У КОРЕНИЦИ

ПРОТОЈЕРЕЈ
ДАЈАНБОР ТАНАСИЋ

Девете гардијске бригаде 26; 53 230 Кореница

tel: +385 (0)53 756 367 mob: +385 (0)91 565 69 54
fax: +385 (0)53 756 367 e-mail: srska.pravoslavna.crkva.u.hrvatskoj@gs.t-com.hr

МАНАСТИР РОЂЕЊА Св. ЈОВАНА У ГОМИРЈУ

АРХИМАНДРИТ
ЛИХАНАО (БУКЋЕВИЋ)

Рибњак 23; 51 327 Гомирје

tel: +385 (0)51 878 188 mob: +385 (0)91 781 43 14
fax: +385 (0)51 878 188 e-mail: manastir.gomirje@hotmail.com

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У КОСТАЈНИЦИ

ЈЕРЕЈ
НИКОЛА МАЛОБАБИЋ

Даворина Трстењака 5; 44 430 Костајница

tel: +385 (0)44 851 206 mob: +385 (0)95 806 18 38
fax: +385 (0)44 851 206 e-mail: nmalobabic@gmail.com

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У ОТОЧУ

ЈЕРЕЈ
СЛАЂАН НИКИЋ

Трг др. Фране Туђмана 5; 53 220 Оточац

tel: +385 (0)53 771 285 mob: +385 (0)98 900 21 71
fax: +385 (0)53 771 285 e-mail: jerejsladjan@gmail.com

МАН. БОГОРОДИЦЕ ТРОЈЕРУЧИЦЕ У Д. БУДАЧКОЈ

ЈЕРОМОНАХ
НАУМ (ЛИЈАКОВИЋ)

Доњи Будачки 6; 47 242 Крњак

tel: +385 (0)47 718 206 mob: +385 (0)99 744 00 29
fax: +385 (0)47 718 206 e-mail: manastir.trojerucica@gmail.com

